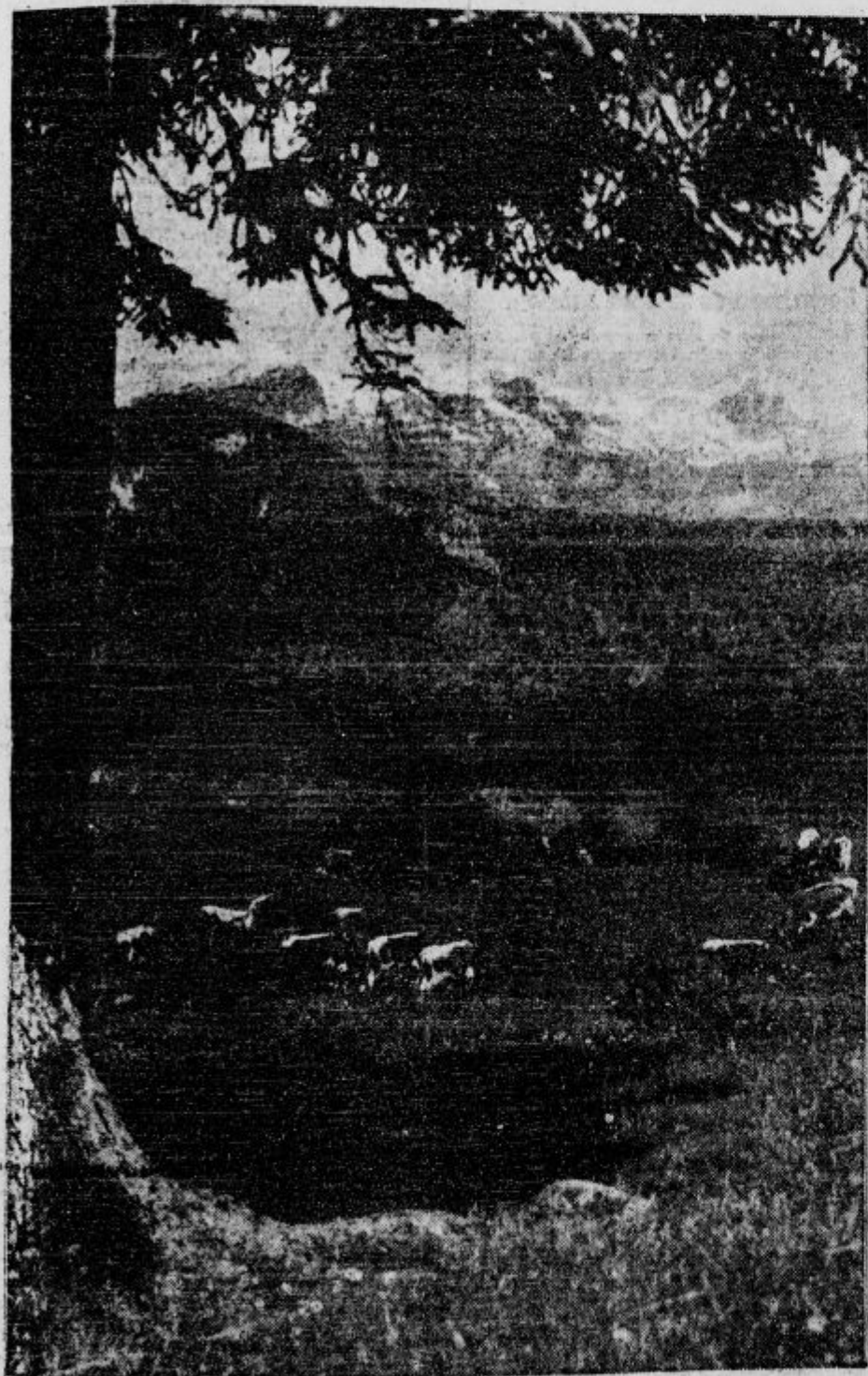

Domoljub

V Ljubljani 28. junija 1944

57 — Štev. 26

Planinska paša

Petero dostojanstev

Rekli smo, da v komunizmu za človeka ni nobenih pravic, nobene veljave in nobenega dostojanstva. Zato pa je sedanji papež v svojem predlanskem božičnem nagovoru jasno povedal, da je glavna naloga socialnega življenja ta, da se človekova oseba ohranja pri življenju, da napreduje in se spopolnjuje. Kjer tega ne priznajo, tam je gorje. Nato papež v svojem govoru natanko popiše, kaj se godi na Ruskem, kjer komunizem teh načel ne priznava. Če hočemo ustvarjati novi red, o katerem se dandanes toliko govori in ki ga svet res tudi težko pričakuje, je treba za podlago vzeti plemenito dostojanstvo človekove osebnosti.

Krščansko modroslovje nas uči, da človeka krasi petero dostojanstev, ki so: gospodarsko, politično, pravno, moralno in versko. Kaj se to pravi in kaj pomeni.

Gospodarsko dostojanstvo je tisto, ki ga je človek deležen po svojem delu in lastnini. Delo, ki ustvarja nove vrednote na svetu, človeka dviga nad vse drugo stvari ter mu tudi reže vsakdanji kruh. Iz človekove razumnosti in njegove dobre volje izhajajo zasebna lastnina. Človek mora biti tolikanj sposoben, da upravlja nujno stvar, mora pa biti tudi tolikanj dober, da bo to svojo stvar tudi pametno in za dobre namene uporabljal.

Politično dostojanstvo daje človeku lastnost živeti v družbi z drugimi ljudmi. Družabno bitje — to je po grško povedano: politično bitje — človek. Stari Grki so javno delovanje tako visoko cenili, da so zaničevali vsakogar, ki bi se javnemu delovanju bil odtegoval. Če smo v družbi in drug na drugega navezani, smo vsi dolžni za to svojo skupnost delati. Zato se mora vsakdo znati za skupnost žrtvovati in po svojih močeh ter sposobnosti vevati in druge k dobremu navajati.

Pravno dostojanstvo priznava človeku oblast, ker je človek nosilec oblasti in lastnik pravic. Če pa bi kdo svoje pravice zlorabljal samo zase, tega naj družba primora, da mora delati za skupni blagor, zraven pa mora družba tudi njegove osebne pravice spoštovati.

Moralno dostojanstvo meri vse človekovo delovanje z vidika, ali človek dela dobro ali zlo. Ker ima svojo svobodno voljo, človek lahko dela dobro ali slabo. Zato pa ima vest, ki ga opominja in priganja k dobrim delom.

Versko dostojanstvo je tisto, ki vsem drugim dostojanstvom daje krono. Človek je toliko vreden, kolikor je v zvezi s svojim Bogom in kolikor svojega Stvarnika priznava v srcu in zunaj. Bog je tisti, ki je človeku dal oblast nad svojim stvarstvom. Zato se mora človek tega zavedati ter v vsem svojem dejanju in nehanju kazati svojo odvisnost od Boga.

Najplemenitejše bitje v vsej božji naravi je človek, je človekova oseba. Sv. Tomaž pravi: Oseba je to, kar je v naravi najplemenitejšega in najpopolnejšega.

Komunizem pa vsega tega človeku ne priznava. Komunizem govori le o gospodarskih vrednotah, kjer pa ni niti sledu kakšnega človekovega osebnega dostojanstva. — Že iz tega je razvidno, kolikšen propad zija med krščanstvom in komunizmom.

Vojni dogodki preteklega tedna

London in južna Anglija vsak dan pod nemškim ognjem

Nemška uradna poročila vsak dan sproti sporočajo, da je London z južno Anglijo vred vsak dan pod neprestanim ognjem novega nemškega orožja. Šif planenov, ki divjajo nad Londonom, se vidi celo na drugo stran Rokavskega preliva v Francijo in Belgijo.

Invazijska vojska v Normandiji ne more naprej

Ze tri tedne — od 6. t. m. — se Angloamerikanci trudijo, da bi v Normandiji, kjer so se s strašnimi krvavimi žrtvami izkazali, dobili kaj več ozemlja in več oporišč. To se jim doslej ni posrečilo. Prve dni so pač prišli ponekod na suho, toda zdaj jih, zlasti na vzhodnem delu fronte, nemške čete že hudo stiskajo. Nemško poveljstvo je prav za prav zdej v srečnem položaju, da je sovražnika enkrat dobilo predse. Velika bitka, ki se počasi razvija, še nikakor ni zavzela obsega odločilne bitke. Sovražne urvazijske sile sicer medseboj na suho vedno nove sile, toda nemške čete jih skoraj sproti uničujejo. Kdor pa pozna položaj, ta ve, da se take velike bitke ne dajo odločiti na ožkem robu kakšnega morskega obrežja, marveč so za to potrebne velike prostornine. Zato tudi ta bitka še ni zavzela vsega svojega obsega. Kadar bo sovražnik na Normandijem polotoku razvil vse svoje sile, takrat bo tudi nemška vojska razvila svoje sile ter se spustila v odločilni boj. Nemški vojaški krogi izjavljajo, da jim je invazija prav prišla, vsaj zdaj ne bo več treba sovražnika čakati. Zdej je sovražnik sam prišel pred nemško orožje, da bo tukaj deležen svoje usode. Naj sledo poročila:

Nemško uradno poročilo dne 19. t. m. pravi, da je prejšnji dan bilo aredišče bojev na polotoku Cotentin, in sicer pri kraju St. Sauveur-Vicomte. Tukaj se je sovražnik z uporabo topništva in letalstva posrečilo predreti nemške zaščitne postojanke in doseči zahodno obalo polotoka Cherbourg pri kraju Barneville sur Mer. Drugod so nemške čete sovražnikovo protirisanje ustavile in ponekod vdor na mesta celo zožile. Na obeh straneh kraja Tilly je sovražnik hudo napadel, pa je bil vseokoli odbit. — Pri St. Loju so Nemci očistili vdorno mesto, ki je ostalo sovražniku od prejšnjega napada.

Dne 20. t. m. se glasi poročilo, da je sovražnik prejšnjega dne bil poln izgub. Pri Tillyju je bil uničen sovražni bataljon, bataljonski štab pa zajet. — Na polotoku Cherbourg je sovražnik z oklepniki tipal proti južni strani trdnjave Cherbourg.

Dne 21. junija pravi poročilo, da so Nemci zahodno od reke Orne še bolj zožili sovražno mostišče ter odbili sovražnika jugozahodno od Tillyja. Na polotoku južno od kraja Valognes so se ponosrečili vsi sovražni napadi. Južno stran trdnjave Cherbourg je sovražnik s šibkimi silami napadel, pa je bil odbit.

Dne 22. t. m. se uradno poročilo glasi, da je bil sovražnik v trdnjaskem območju Cherbourg krvavo odbit. Vzhodno od reke Orne je bilo odbitih več sovražnih napadov, ki so hoteli razbiti nemški obkoljevalni obroč.

Dne 23. t. m. pravi nemško uradno poročilo, da je sovražnik na polotoku začel z močnimi silami napadati trdnjavo Cherbourg. Zlasti hudi boji so se razvili na jugovzhodnem in zahodnem delu trdnjave. Kjer so Nemci spočetka izgubili kaj prostora, so ga s protinapadi spet zavzeli. — Na drugih delih tega bojišča so bili le krajevni boji brez večjega pomena.

Dne 24. t. m. poročajo, da so na bojišču v Normandiji bili pripadniki številni ujetniki. Boji okoli trdnjave Cherbourg hudo divjajo, ker se je sovražnik posrečilo, da je zavzel nekaj oporišč ter tako prodrl dalje proti trdnjavi. Za njegovim hrbtom pa se žilavo bore junaški nemški oddelki.

Hujši nemški odpor v Italiji

Nemško vojno poročilo dne 19. t. m. naglašja, da se nemška posadka na otoku Elbi močno upira izkrcanju sovražnim četam, ki so v prenoči. — Pomebno hudi boji na celini so bili med krajema Grosseto in Perugia, kjer je sovražnik vsa dan napadal, ne da bi bil mogel priti kam naprej.

2

Dne 20. t. m. se poročilo glasi, da je sovražnik zlasti hudo napadal spet pri Perugiji, kjer pa so nemške čete njegove napade ustavile s protinapadi. — Številčno šibka posadka otoka Elbe, ki se je še ves dan uspešno upirala sovražniku, je bila ponoči prepeljana na celino.

Dne 21. t. m. uradno poročilo veli, da so na 140 kilometrov široki fronti pretekli dan divjali silni boji. Sovražnik si je z vsemi silami prizadeval, da bi raztrgal nemške črte. Pa se mu ni posrečilo, ker so nemški vojaki neomajno držali. Le pri Perugiji boji niso še penehali. Sovražnik je imel silne izgube.

Dne 22. t. m. sporočajo, da je sovražnik prejšnjega dne imel tolikšne izgube, da je mogel začeti napadati šele popoldne. Napadel je na obeh straneh Transimenskega jezera, pa je bil povsod odbit.

Dne 23. t. m. je povedano, da je sovražnik dokončal novo razporeditev svojih čet ter zdej skoraj na vsej fronti prešel v napad. Severno od kraja Grosseto je potisnil nemške postojanke za nekaj kilometrov proti severu. Drugod pa je bil povsod krvavo odbit. Izgubil je 30 oklepnikov. Od 1. do 20. junija je sovražnik izgubil 11 letal in 69 oklepnikov.

Kakor naglašajo poročila od 24. t. m., je sovražnik severno od Grosseta vdrl naprej, toda nemški protinapad je črto spet izravnal.

Na vzhodu se je spet začelo

Nemška uradna poročila sporočajo, da je bilo prejšnje dni nekaj manjših bojev na raznih odsekih tega bojišča. Nekaj živahnije je bilo pri Vitebsku.

Dne 23. junija pa naznanja nemško uradno vojno poročilo, da se je na srednjem odseku tega bojišča začel pričakovani boljševiški napad. Sovražnik je napadel na široki fronti, toda bil je odbit. Kjer je vdrl v nemške vrste, je bil s protinapadi spet ven vržen. Na obeh straneh Vitebska divjajo hudi boji.

Po poročilu 24. t. m. je sovjetski velenapad med Pripetom in Causijem bil brez uspeha, med tem ko je sovražnik vzhodno od Mogileva, na obeh straneh smolenske ceste in na obeh straneh Vitebska vdrl v nemške postojanke, kjer pa bitka z naraščajočo silo divja. Tukaj so boljševiki doslej izgubili 73 oklepnikov in 53 letal.

Na severnem odseku vzhodnega bojišča je padel polkovnik J. O. Hannula, svetovnoznani finski vojni zgodovinar.

Budimpeštanski Židje se morajo naseliti v posebnih hišah, ki so označene z rumenimi zvezdami.

300.000 delovnih ur je potrebnih za izdelek bombniškega letala, ki tehta 30 ton, je izračunal časopis »Neue Berner Zeitung«.

Obrok bankovcev v Romuniji se je v prvem polletju dvignil od 160 na 208 milijarde levov.

Pšenčnica in riževa setev na Japonskem bo predvidoma dala več kot 27 milijonov kokov (1 koku je 100 litrov). Pri žetvi bodo sodelovali tudi dijaki in uradniki.

48 stopinj je kazal to dni termometer na soncu v španski Sevilji.

Težaje za izveličanje rezervnih častnikov so v Turčiji podaljšali od 8 mesecev na eno leto.

50.000 delavcev je bilo ubitih v ameriških tovarnah v poslednjem letu samo zaradi nengod.

Nad 10 milijonov dolarjev letnega dohodka imajo hudo doletke žrnoborijanske skupine v ameriškem Chicagu in okolici.

Vse mladeniške ustanove, tudi organizacije katoliške akcije v Rimu je razpustil ameriški vojaški guverner.

Za prvega državnega predsednika Islandije je bil izvoljen dosedanji državni upravitelj Sveinn Björnsson.

Za prvega Nemčije v molitvi krav je bil imenovan to dni 16-letni kmečki fant Jožef Puswald iz Hartberga na Štajerskem.

V znamenju zmage pri Sisku

Na sv. Ahaca dan leta 1593 je slovenski narod pri Sisku izvojeval odločilno zmago nad Turki in tako rešil sebe, ohranil vero in obvaroval evropsko omiko. Tisti večer so naši pradedje, na mejo naslonjeni, z bregov Kolpe zrlji za bežečo turško vojsko.

Takrat pač nihče ni slutil, da se bo 350 let pozneje pojavil nad slovenskim ljudstvom izdajalski brat, hujši od Turka Razbojniški komunizem zažiga naše kmetke domove, z vso grozovitostjo preliva slovensko kri, skrni hiše božje in uničuje brez vesti in erca vse, kar je slovenskemu narodu drago in sveto.

Pred 350 leti je slovenski narod odstranil turško nevarnost, ker je bil enoten, združen, danes še krvavi, ker je preveč zaspal in varjel sovražniku v ovčji obleki.

Vašina slovenskega naroda je v zadnjih letih spoznala za kaj gre v današnjih usodnih dneh. Pod vodstvom prezidenta generala Rupnika je napovedala komunizmu in njegovim podpornikom brazobirna boj do končne zmage.

Letos na sv. Ahaca dan je bila v ljubljanski stolnici spominška služba božja v mainam plaču, izdelancem iz Hranovega plača, torej iz plača turškega poveljnika, ki je pred 350 leti padel na čelu svojih čet v borbi s hrabrimi Slovenci v bitki pri Sisku. Posebna slovesnost je bila na Orlovem vrhu na Gradu, kjer počivajo junaki, ki so padli v bojih s komunisti. G. podpolkovnik Vizjak se je v toplem govoru spominjal vseh junakov, ki so v 500 letih padli med Slovenci za vero in slovenski dom: od junakov, ki so zmagali pri Sisku, do današnjih junakov domobrancev, kateri so bore za late cilje kakor naši davni dedje pri Sisku.

Gospod prezident Rupnik pa je imel na Ahac večer v ljubljanskem radu zelo pomemben govor, v katerem je pozval vse Slovence in Slovenke k narodni enotnosti, k skupnemu in neizprosному nastopu proti največjemu sovražniku današnjih dni, proti brezbožnemu razbojniškemu komunizmu. Domobranci na so se pred vodstvom svojih poveljnikov na Orlovem vrhu spominjali tovarištev, padlih za vero in domovino.

Slovenski narod je dobro hoteče besede gospoda prezidenta generala Rupnika sprejel za svoje, zato bo, kakor pred 350 leti nad Turki, zmagoval danes tudi nad zločinskim komunizmom in to tako gotovo, kakor Bog pomaga.

Pri milijonu haljig židovskih pisateljev so uničili na Madžarskem.

Abesinija je odpovedala anglo-abisinsko pogodbo ter v njej predvidene vojaške dogovore.

Izgube ameriške mornarice, obalne obrambe ter ameriške vojske znašajo doslej skoraj 48.000 ljudi, pišejo ameriški listi.

Na Bavarskem je umrla nadvojvodinja Marija Jožeta, mati bivšega cesarja Karla Habzburškega.

90 let je dopolnil dvorni svetnik Hugo Thimig, bivši ravn. dunajskega dvornega gledališča.

Poslanik Združenih držav v Vatikanu Myron Taylor je prispel v Rim.

Kdor svoje pravice ne brani, je tudi ne zaščiti, je izjavil to dni predsednik finske vlade Likonien.

V 40 letih, boji pri Hanzu so Japonci uničili 30 sovražnih kilajskih divizij.

60 milijard težkih krom so dosegli lani hrastne vjoge v Protektoratu.

Velika pomorska bitka dvaja v skupini vzhodno-oceanskih Marijskih otokov med japonskim in zavenskim brodom.

Madžarski ministri svet je sprejel uredbi, ki predvideva ustanovitve židovske samouprave.

Za svetnice so pred kratkim preglasili Margareto Madžarsko, hčer kralja iz rodu Aupačev.

Na Madžarskem so se dohko obnesli poskusi pridobivanja celuloze iz slame, iz stebel koruz in iz sončnic.

83 let je že častnik 103 letni nemški general Teodor F. Bonhard, najstarejši član oficirskega zbora nemške vojske.

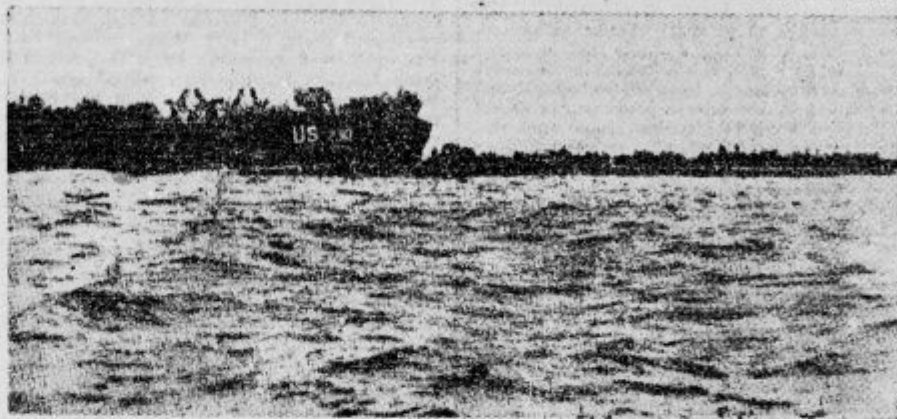
Ujeta Angleža pripovedujeta

Nemški vojni poročevalec Joachim Fernau poroča o prvih zaslišanjih pri izkrcavanju v Normandiji ujetih Angležev. Nemške vojake, ki so doslej doživeli boje le na vzhodni fronti, je kajpada močno zanimalo, kakšni so zdaj ti angleški vojaki. Nemški vojak je z zanimanjem gledal dolge vrste zajetih Angležev in v njih videl tistega sovražnika, ki je doslej s svojimi strahovalnimi bombami uničeval njihove domove in družine. Ujetnike je zasliševal višji častnik od SS. Pogovor je bil tak:

Ujetnik, ki je ves čas vožnje spal

Nemški častnik: »Vi ste Anglež?«
Ujetnik Goddard: »Sem!«
»Odkod ste?«
»Iz Manchestera.«
»Koliko ste stari? Ali ste prostovoljec?«
»Star sem 24 let. Ko so me klicali v vojake, nisem vprašal, ali hočem.«
»Kaj pa, ko bi vas bili vprašali?«
»Takrat — ne vem, kaj bi bil takrat rekel.«
»Ali ste oženjeni?«
»Nisem.« Pri teh besedah je ujetnik z roko skušal zakriti desno stran svojih prsi, kjer je bilo napisano nekako žensko ime.
»To ime je pa njeno, ne?«
»Da.«
»Ali se že dolgo poznata?«
»Tri mesece.«
»Kdaj pa bi se bila vzela?«
»Hotela sva se ob mojem prvem dopustu, pa ...« — »No, kaj?«
»Takrat, ko sva to sklenila, še nisem vedel, da bom moral biti pri invaziji.«
»Ko bi se bila invazija posrečila, bi bili gotovo dobili dopust?«
»Vedel sem, da se ne bo posrečila, zato sem takrat že sklenil račune svojega življenja.«
»Življenja? Ali je res, da so vam pripovedovali, da bomo mi vsakega sovražnika pobili?«
»Res.«
»Pa ste verjeli?« — »Vsi smo verjeli.«
»Ali še verjamete?« — »Goddard molči in nemškega častnika pogleda naravnost v oči.«
»Ali ste utrujeni?« — »Sem še hudo... sem še nekoliko... sem še malec razburjen.«
»Ali ste tudi poprej bili?«
»Nisem bil ne! Čudno, da nisem bil. Ves čas, kar smo v letalu leteli, sem spal.«
»Kako dolgo ste se vozili po zraku?«
»Tega res ne morem presoditi, mislim, pa, da je bilo precej dolgo.«
»Kdaj pa ste odleteli od tam?«
»Tega pa ne vem.«
»Saj morate vendar vedeti, odkod ste odleteli. Ali mi mar nečete povedati?«
»Zakaj naj bi vam ne povedal, ampak tega nobeden izmed nas ne ve, saj so nas kar odpeljali.«

»Kdaj, kam, čemu?«
»Že pred štirimi tedni so nas od naše skupine odpeljali v posebno taborišče. To novo taborišče je bilo vsemu svetu docela zaprto. Nihče izmed nas ni mogel ven, nihče od zunaj noter. Od tistega dne nismo mogli z nikomur od zunaj govoriti. Čudno pa je človeku pri srcu, vam povem. Takrat še nismo vedeli, kaj bo z nami, zaslužili pa smo šele zadnje dni. Ponoči so nas naenkrat

Tale slika nam kaže, kako iz velikega ameriškega izkrcevalnega čolna v ospredju na pontonske mostiče zlagajo vojako opremo ter se izkrcavajo tudi vojaki. — To sliko je posnel ameriški poročnik — vojni poročevalec Lederhandler. Sliko je oddal po pošttem golobu, da bi jo odnesel na Angleško. Toda mali golobček je menda zašel in ves izčrpan ter utrujen priletel k nemškim četam, ki stražijo obalo. Tako je ta Ameriki namenjena slika prišla lahko tudi v naš list (Scherl.)

sklicali ter porinili v zaprte avtomobile. Vrata so zunaj zapahnil. Ko smo spet izstopili, smo stali pred letalom. Drugega nismo nič videli. Morali smo vstopiti, nakar je letalo potegnilo. Začutili smo, da nas letalo za seboj vleče. Zdaj smo vedeli, da nam ura bije. Bila je temna noč, nad Kanalom pa vihar in moker mrz. Vse je bilo tako, da je človeka začelo pri srcu grabiti. — Pri teh besedah se Goddard zdrzne in naglo premolkne. Nato pa pravi: »Oprostite, saj ne vem, čemu vam prav za prav to pripovedujem. Tako je torej bilo.«

»Zakaj pa ne nadaljujete?«

»Ne bi rad, prosim vas, ne sprašujte me več. Saj tudi nič posebnega ne vem. Potem sem ves čas spal.« Tako rekoč se obrne, pozdravi in odide.

Drugi, ki je ostal brez hlače

Nemški častnik: »Vi se pišete Mr. Mortimer?«
Ujetnik: »Da.«

Angloameriško vdorno ladjevje (daleč v ozadju) je ob izlivu reke Orne oddalo 50 topovskih saliv na nemške obrežne utrdb. Med strašnim obstreljevanjem so Angloameričani pripravili svoje izkrcevalne čolne. Ko je pekleno streljanje prenehalo, so izkrcevalni čolni z močjo odrinili proti bregu. Bill pa so na vso moč začudeni, ko so jih Nemci iz svojih utrdb sprejeli s strahovitim streljanjem. Mislili so, da v nemških utrdbah (na sliki spredaj) niti miška ni ostala živa, pa so doživeli tak sprejem. Zato so se umaknili, če so se seveda še mogli. Foto: dr. Speck)

»Po kaj pa ste prav za prav prišli sem na Francosko?« — »Kako, prosim?«
»Ali ste mar na Francosko prišli blago nakupovat?« — »Nakupovat?«
»Nakupovat, da! Saj ste imeli nekaj tisoč frankov v svojem žepu.«
»Tisti denar, ki so mi ga bili dali, je ponarejen. Dobili bi ga bili lahko, kolikor bi ga bil kdo hotel.«
»Ali ste tudi novi invazijski denar s seboj prinesli?« — »Tudi!«
»Dajte ga sem!« — »Ga nimam več, imel sem ga v hlačah!« Pri teh besedah razgrne svoj površul

jopič čez gola kolena, nad katerimi res manjka hlače.

»Kje ste pa hlače pustili?« — »Slekel sem jih.«
»Pripovedujte. Vi ste bržkone tudi padalski lovec?«

»Sem, Ampak šele zadnjih 24 ur. Poprej še nikdar v svojem življenju nisem po zraku letal. Nad viharim morjem mi je bilo hudo slabo. Nепrestano sem blijuval. Ko smo pristali, sem bil na pol bolan. To se pravi, da prav za prav sploh pristali nismo. Pilot je v deževnih oblakih docela izgubil smer, zaradi tega je med nezanesljivim krmarjenjem izgubljal tudi višino. Nazadnje smo zagledali tudi druga letala in smo se spustili čisto nizko, dokler nismo zapazili, da nimamo pod seboj francoske obale, marveč samo morje. Letalo je udarilo na razpenjene valove in se z vsem svojim tovorom naglo pogreznilo. Komaj smo mogli ven splezati ter se poprijeti kril, dokler tudi ta niso izginila pod vodo. Z njimi je izginila tudi polovica mojih tovarov. Ze vnaprej sem slutil, kakšen bo konec, zato sem najprej sezul svoje čevlje, nato pa še hlače, da bi lažje plaval. Poldrugo uro sem bil v vodi, preden sem prišel na suho. Priznam pa, da sem bil čisto zdelan. Minilo je komaj kakor tri sekunde, ko nas je že prišla nemška obalna straža. Dohesedno nas je lahko aretirala. Imeli smo pač smole.« »Ali mislite, da so oni na oni strani Orne imeli kaj več sreče?«

Ujetnik se nekaj časa maloverno smehta, nato pa pravi: »Ampak ti imajo vsaj svoje hlače. Vsaj teh nam Eisenhower ni urekel.«

»Ali vam je mar kaj urekel?«

»Ali mar Nemci ne poznate njegovega oklica, njegovega dnevnega povelja, ki ga nam je izdal?«
»Ne, kaj pa pravi?«

»Pravi, da smo osvobodilci Francije. Seveda pa naj homo pripravljeni, da homo porinili, ker stvar bo huda. Naj si ne delamo nikakih utvar!«

»O svojem najvišjem poveljniku pa ne govorite preveč spoštljivo.«

»Amerikanec je To nam vse pove.«

»Ali ne marate Amerikancev?«

Ujetnik je tako nepričakovano odgovoril, da je nemški častnik moral še enkrat vprašati, ali je prav slisal.

»Ne maramo? Saj teh preklelih Amerikancev niti živih videti ne morem.«

Takšen je bil konec te ameriško-angleške ljubezni. — Tako končuje nemški poročevalec svoj zanimivo poročilo, ki nam mnogo pove.

O novem nemškem orožju

Ves svet še vedno budno zasleduje poročila o učinku teh strašnih nemških izstrelkov, ki so dne 16. junija začeli deževati na London in od tedaj padajo noč in dan.

Nemški vojni letalec, ki je dobil nalogo, da je s svojim letalom opazoval prvi polet novega nemškega letala brez posadke, je po svoji vrnitvi poročal, kaj je videl. Takole je pripovedoval:

»V trenutku, ko je kazal kazalec na uri odločilno minuto, se je videl z zemlje rdeč in rumen odsev, ki se je v nekoliko sekundah spremenil v ogromno ognjeno morje. Istočasno so zapazili tudi na drugih koncih iste odseve plamenov, ki so bili vidni iz vseh predelov Londona. Imeli smo vtis, kot da bi se tam spodaj raztezalo ogromno ognjeno morje, ki je bilo z mostovi predeljeno v več polj.

Kako je bilo pri prejšnjih letalskih napadih na angleško glavno mesto ali na velika mesta ter oboroževalna središča? Posamezne bombe so povzročale eksplozije in komaj tisoči teh bomb so povzročili čudna vedno večje ognjeno morje. Trajalo je ure in ure, ko je lahko opazovalec videl ves učinek napada.

Sedaj pa je v nekaj sekundah zagorelo v nizini in veliko ognjeno morje je napravilo vtis katastrofe. Odsav tega ogromnega požara je prodiral skozi oblake ter je bil viden še daleč čez Rokavski preliv.

Divje streljanje protiletalske obrambe je pozdravilo odprti napad. Protiletalsko topništvo vseh vrst je streljalo neprenehoma, ne da bi doseglo kakšen vidnejši uspeh.

Razumljivo je, da se Angleži trudijo, da bi to nemško orožje onemogočili. To pa je težko, ker ti »dinamični meteorji«, kakor Nemci tudi nazivajo to svoje orožje, natančno zadevajo svoje cilje.

Sprva so hoteli te izstrelke onemogočiti tako, da so iz vseh baterij divje streljali nanje, kar pa je imelo slab uspeh. Nato so poskusili, da bi jih zbijali na zemljo z natančno merjenim streljanjem. Pa tudi to je slabo, ker bi padlo letalo brez posadke lahko na naseljene kraje in bi bila nesreča še večja. Zato so začeli delati na to, da bi ta letala sprejemali že nad morjem, da bi ne bilo škode, ko bi katero padlo na tla.

Sicer pa so, kakor poročajo švedski listi iz Londona, tudi letali dobili nalogo ta letala zasledovati in jih uničevati. To pa je silno tvegana in nevarna stvar. Če bi se letalec res posrečilo nemški dinamični meteor zadeti, da bi eksplodiral, bi bilo ob eksploziji uničeno tudi angleško lovsko letalo. Zato morajo angleški letalci na ta nemška letala streljati iz velike daljave, kar pa je navadno malo uspešno. Tudi ni to nemško orožje povečano ranljivo. Treba je zadeti natančno v pravi kraj, da skrivnostno letalo že v zraku eksplodira. Če ga zadene kam drugam, ga morebiti popravi na tla, toda eksplozija nastane potem šele na tleh, kar napravi še hujšo nesrečo.

Škoda, ki so jo nemška robotna letala, kakor jih tudi imenujejo, doslej napravila na Angleškem, je velikanška. To potrjujejo poročila nevtrálnih opazovalcev iz Londona. Takole bomo:

Po poročilih iz Anglije so nemška razstreliva popolnoma razdejala poslopja znane londonske glavne prometne ceste Holburn-Dirhatreet. Pri tem omenjajo, da je ta cesta ena najbolj prometnih med londonskim Cityjem in zahodnim delom britanske prestolnice. Cesta je v neposredni bližini časopisnega okraja in ob njej je posebno globoka podzemna železnica Holburn, ki jo mnogoštevilno prebivalstvo uporablja za zakonitost.

Po istih poročilih so povzročila nova nemška razstreliva tudi v londonskem notranjem mestu velike škode. Ze istega dne, ko je poseglo novo nemško orožje v boj, je bilo poslanih na dela več divizij delavcev, katerih naloga je gašenje požarov in pospravljanje ruševin v Londonu.

Neka vest, ki je bila poslana iz Londona v New York dne 22. junija ob 0.35, potrjuje govorice o učinku novih nemških razstreliv v napadenih področjih. »Če si danes zvečer nekaj želimo,« tako je izjavil govornik Peter Lion med drugim, »potem je ta želja, da bi se pošteno naspal, morda v Bostonu ali več tisoč milj od Londona.« Te izjave nam vse potrjujejo, da gre nepretrgano obveljevanje Angležem zelo na živce in da je vsakdo srečen, ki ni v dosegu nemških razstreliv.

Kaj je NOVEGA

Bibliofilska knjižna tombola

Zimska pomoč v Ljubljani bo priredila še eno knjižno tombolo. Ta bo imela kot dobiček 250 dvojic, 125 trojk, 75 četverok, 50 petoric in 25 tombol. Vsaka priznana dvojka bo prejela po 5, vsaka trojka po 6, vsaka četverka po 8 in vsaka petorica po 10 prelepih knjig. Vsaka tombola bo dobila poleg vseh petorčnih knjig, še posebno dodatno tombolo, ki ji bo zreb odločil vrsto knjig. Vsak kupec tablic, ki so po 100 lir bo prejel zastoj krasno izdano novo pesnitev pesnika Severina Šaljaja: Spev moji zemlji. Zrebanje bo 30. julija, 2. avgusta, 6. avgusta in 10. avgusta. Tombola bo razglašena 15. avgusta. Več v dnevnikih.

d Proti domu. Na Alojzjevo se je vračalo večje število kmetov-beguncov na svoje domove v občinah v smeri proti Kočevju. Mnogo je bilo skrbi, kako bodo potevali, ker vlak vozi le do Grosupja. Gospod prezident general Rupnik je pa vsem vračajočim se kmetom oskrbel pri Obergruppenführeru dovoljenje, da so se smeli priključiti vračajočim se kmetje vojaški avtokoloni in jim dal udoben avtobus na razpolago prav do poslednje občine.

d Vrhniško odposlanstvo v županom g. Hrenom na čelu je prišlo 20. junija v Ljubljano na razstavo rojaka slikarja-umetnika profesorja Sternena. Prinesli so mu in ob navzočnosti odličnih ljubljancev slovesno izročili diplomu vrhniškega častnega občanstva. Ob tej priliki je imel vseučiliški profesor dr. Stele zanimivo predavanje o mojstru Sternenu in njegovem umetniškem udejstvovanju.

d Tiskarska podjetja v Ljubljani bodo sprejemala po zaključku šolskega leta vajence za ročne stavce, strojnike, litografe in klisarje. Prosilci morajo imeti najmanj malo maturo in ne smejo biti starejši od 17 let. Sprejemali se bodo tudi absolventi Tehnične srednje šole (strojniški in elektrotehnični oddelki). Prosilci naj zaprosijo za sprejem v grafičnih podjetjih.

d Nov Bolničarsko-samaritanski tečaj Rdečega križa so 14. junija odprli v Ljubljani. Vanj se je prijavilo 168 ljudi obeh spolov. Značilno je, da je v tem tečaju več moških kakor žensk, medtem ko je bilo v takih težnjih pred leti tudi po petkrat več žensk kakor moških. Ugotovili so, da je Rdeči križ pred sedanjno vojno deloval v 62 državah ter je sedaj v njem 19 milijonov odraslih članov.

d Razpisanih je 28 župnij v slovenskem delu goriske nadškofije. Med drugim so razpisane župnije Devin, Rihemberk, Stanjel in Godovič.

d 10.000 pujskov bodo dobavila nemška oblastva za Jadransko primorje iz Nemčije. Pujske bodo oddali posameznim kmetom, in sicer na podlagi posebne pogodbe o pitanju. Kmet, ki bo pital svinjo, bo prejel od vsakeh 120 kg žive teže kot premijo 10 kg mesa, ki se ne bo vračunalo v kmetov obrok. Vrh tega bodo oblastva težo oddane svinje poračunala stoodstotno v kmetovo dolžnostno oddajo živine. Pujski bodo težki 15 kg, končno težo pa morajo doseči v osmih mesecih. Oni, ki bo pital svinjo, bo dobil na razpolago 300 kilogramov krme.

d Prvi avtobus, ki bo skrbel za zvezo med središčem mesta in odročnimi predmestji, se je pojavil te dni na celovških ulicah.

d Na Beloposki jezerih so pred kratkim posneli film; kaže delo ženske, ki ima moza na fronti. Dokazuje, kako v odsotnosti moških tudi ženske izvršijo vse naloge, ki jih od njih zahteva današnji čas.

d Nad milijon nemških dečkov in deklet se je lani udeležilo četvenih in drugih del. Mladina je pomagala grabiti seno in spravljati vse vrste žita, obirala pa je tudi sadje. Tako bo tudi letos.

d Margarino in zaseke bodo prejeli prebivalec Nemčije za dobo od 20. junija do 23. julija. Odrasle osebe bodo deležne večjega obroka zaseke in manjšega obroka margarino, pri mladini pa bo to obratno.

d Policijska ura traja sedaj od 10. zvečer do 4. zjutraj.

d V Ljudski knjigarni v Ljubljani prodajajo tudi »Goriški list«, ki izhaja v Gorici.

NOVI GROBOVI

V Spodnjem Kašlju je doživel posestnica Marija Snoj. — Pri bombnem napadu na Trst je izgubil življenje ljubljanski gostilničar Vladimir Nazor. — V Primorskem pri Kranju je odšel po večno plačilo železniški zvončnik v p. 74-letni Simon Bitenc. — V Ljubljani so odšli v večnost: Ivan Friedrich, Bruno Dolinšek in 65-letna Neža Weber roj. Hribar; smrtno se je ponesrečil v železniški službi 23-letni Tonček Slajpah. Naj poživajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Dne 1. junija smo pokopali v Ždinji vasi pri Novem mestu poštenega in vernega Slovenca Bojane Franca po domače Turkovega očeta. — Bil 25 let ključar podružne cerkve sv. Jakoba in več let občinski odbornik žentpetrskve občine. Bil je vsem svetovalec in kar so Turkov oče rekli, to je držalo za vsa sososka. Vsakemu so z vsem vedno radi pomagali.

V Zaplani nad Vrhniko smrt kar dobro vihti svojo koso. K Bogu sta odšla po plačilo spet dva gospodarja. Pred kratkim je umrl Franc Mivšek, oče desetih otrok, od katerih je še 8 živih. Bil je že več let odbornik šole v Logu ter dolgoletni naročnik »Domoljubac«. Umrl je naglo, Zadelja ga je kap. Sedaj je pa zapustil ta svet še Kavčič Janez po domače Dolinčan. Večino svojega življenja je prebil na Jesenicah v tovarni, zdaj je bil pa že nekaj let v pokoju. Težko prizadeti družini naj tolaži Bog! Preostanim naše iskreno sožalje!

d Drugod sedemkrat več mleka ko lani. Mlekarna v Pljuju je lansko leto ob tem času oddajala dnevno po 1700 litrov mleka za splošno uporabo. Letos so to množico dvignili na 10.000 litrov, v zadnjih dneh pa je oddajala dosegla celo 11.300 litrov dnevno. Prizadevajo si, da bi količino še povišali na 12.500 litrov dnevno.

d Ob sovražnem letalskem napadu na Trst so izgubili življenje tudi trije člani »Piccolove« uredniške družine.

d Na praznik Sv. Petra in Pavla je bila v Gorici vsako leto javna tombola na Travniku. Letos je ne bo.

Najboljši in najcenejši slo-

venski tednik je »Domoljub«

d Nad 100 psov je izginilo. V krogih ljubljanskih ljubiteljev psov so kaj živahno razpravljali o pasji klavnici. Te kroge je zlasti zanimalo vprašanje, koliko plemenitih psov je izginilo. Dobro poučeni kinologi, ki vodijo posebne registre o pasjih pasmah in imajo zaznamovane točne rodovnike plemenitih psov, zaključujejo, da je ljubljanskim ljubiteljem plemenitih psov izginilo 100 psov, ki so imeli rodovnike, dočim navadni plebejski cučki tu sploh še niso upoštevani. Pravijo, da so bili leti psiški z rodovniki vredni najmanj 500.000 lir, če še ne skoraj milijon. — Presneto dragocena je bila pečenka!

d Delgo so potevale. Ono soboto so se prodajali pri trdku »Ribac« z Norveškega poslane male slaničke, ki so podobni velikim sardelem. Te morske ribe so prišle iz znamenitega ribiškega pristanišča Kristiansunda na Norveškem. V najsoodnejše opremljenem hladilnem vagonu so dne 6. maja poslali nad 10.000 kg rib v Ljubljano, kamor so prišle 6. junija. Torej mesec dni so rahle ribe za pot v Ljubljano. Prišle so k nam povsem nedotaknjene in nepokvarjene.

d Nezgoda za nezgodo. V službi od granat poškodovani železniški kurjač Nikolaj Medič je v ljubljanski splošni bolnišnici podlegel poškodbam. — Pri padcu si je zlomil desno nogo 55-letni ljubljanski pekovski mojster Adolf Leskovec. — V Lipah na Barju si je zlomila nogo posestnica Marija Kraljeva. — S stroja je padel in si poškodoval desnico 48-letni kurjač dr. žel. Jernej Jančič. — Pri padcu s kofesa se je potolkla po glavi 30-letna delavka Marija Megličeva iz Ljubljane. — Pri padcu s kolesa si je poškodoval levico 36-letni brivski mojster Rudolf Kralj. — Možgane si je pretresel pri padcu s tramvaja 50-letni sprevednik cestne železnice Fran Juhant. — Z odra je padel in si zlomil hrbtnico 56-letni

Dalje na 6. strani.

Kakor komunistom kaže: Zdaj tič — zdaj miš

»Zdaj nismo več komunisti, ampak vojska kralja Petra« — O komunistih to ostal pregovor: »Lagali so kakor kroglja leti«

Vsako ve, da v komunistični družbi za kralje ni prostora. Zato ne, ker ima v svojem naslovu rečeno: Kralj po milosti božji in volji naroda. Če komunisti taje Boga, koliko bolj bodo zoper vsakogar, ki svojo oblast izvaja od Boga.

Za časa Jugoslavije ni nihče dvomil o tem, da so komunisti najhujši sovražniki kraljevine. Ko so 1. 1921. pripravili atentat na kralja Aleksandra, se je začelo proti njim precej ostro preganjanje, dasi premilo. V Turčiji n. pr. so kljub temu, da so imeli s SSSR dobre zunanje politične odnose, ustrelili vsakega, za kogar so ugotovili, da je član komunistične stranke. Pri nas so komuniste le bolj zapirali in marsikdo se je tele v zaporu izuril v vseh preverjenih spretnostih. Vendar se po Jugoslaviji komunistom niso moglo cediti slone; ko se je osmela, so si zadovoljno smeli roke.

Kljub temu so začeli s svojim delovanjem pod narodnim viderom. Dobro se še spominjamo, da so se prve skupine rdečih tolovajev izdajale za jugoslovanske četnike. Vsem pametnim ljudem se je sicer čudno zdelo, kdo si je izmislil to čudno vojsko v hosti. Takole so govorili modri očanci med seboj: »Kaj bomo, revčki. Če prej nismo mogli ustaviti sovražnikov, da nas ne bi zasedel, ko smo imeli celo nekaj tankov in letal, kaj bomo pa sedaj naredili.« In takrat se prav nobenemu ni ljubilo vojskovoditi, sedaj pa taka verna za potikanje po gozdovih s puško na ramih.

Umori poštenih Slovencev so pokazali, da se klateli po grmovju ne bore za svobodo. Pa tudi komunisti sami so postali tako samozavestni, da so 1. 1943. prišli s pravo barvo na dan. V začetku 1944 pa so si ustanovili celo svojo vlado balkanskih sovjetskih republik NKOJ (nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije) in pa svoje ljudsko skupščino AVNOJ (antifašistično veče osvoboditve Jugoslavije), ki se ji je posrečilo zbrati na zasedanju v Jajcu.

Dobro, da je do tega zasedanja prišlo, kajti na njem so komunisti jasno in glasno povedali, da so oni ustvarili OF in NOV ter POJ. Povedali so, da bojeje vpostaviti na vsem ozemlju bivše Jugoslavije svojo komunistično oblast in da ne potrebujejo ne kralja Petra ne njegove vlade.

Vse OFarske časopise je z navdušenjem pisalo o tem. Pri rokah imamo »Slovenskega poročevalca« — ljubljanske izdaja, april 1944, št. 5 — v katerem je objavljen članek, ki je danes zelo poučen. Naslov mu je: »Neklonljiva Ljubljana — maršala Titu in Nacionalnemu komitetu«. Najzanimivejši stavki pa so ti: »AVNOJ priznava kot našo najvišjo oblast... Z velikim zanosom odobravamo sklep AVNOJ-a, ki je na predlog slovenske delegacije imenoval tov. Tita za maršala Jugoslavije. Naš legendarni junak to v polni meri zasluži... Naš voditelj je in bo oni, ki naroda ni niti za hip zapustil, temveč je z njim trpel v bivši Jugoslaviji (Josip Broz-Tito je bil namreč večkrat zaprt zaradi vdometvaja in tudi danes.« (Pred nedavnim je komaj odnesel pete. Celo maršalsko uniformo je moral pustiti. Treba priznati, da moč resnično trpi.)

»Odločno odklanjamo begunsko vlado, ki je jugoslovanske narode v njihovi borbi za svobodo izdala, podpirajoč okupatorjeve hlapce in narodne izdajalce. Prav zato odklanjamo tudi vrnitev kralja Petra...«

Najostreje obojujemo bivšo jugoslovansko begunsko vlado s kraljem Petrom na čelu, ki s svojim izdajalskim delovanjem zabija nož v hrbet naši osvobodilni borbi ter zahtevamo, da ves naš predni svet to početje obsodi in prizna naš NKOJ kot edinega zakonitega predstavnika jugoslovanskih narodov. Kralj Peter se je izkazal kot golo orodje vseh svojih vlad... Postaviti se mora vse pred ljudsko sodišče in jih obsoditi kot narodne izdajalce.

Starost, ki je kralja Petra usposobila, da se je imenoval kralj, ga usposablja tudi za orožje in boj. Naši najmlajši partizani naj bi mu bili vzgled, da mladost ni ovira za izpričanje narodnega ponosa, odločnosti in poguma.

Kralj Peter bi torej moral priti delat družino ušivim hribovskim tolovajem Krasti po vaseh in namesto južine poslušati predavanja politkomisarjev. Za kratek čas bi si smel kdaj zupeti tisto prelepo popevko »Bel kruh nam rešal tovariš Tito«. Če bi bil priden, bi sčasoma »tovariš Peter« dobil še rdečo zvezdico na rokavi.

Naprej beremo v zgoraj imenovanem komunističnem listu: »Danes bi vsa ta gospoda spet rada prišla med nas, a izbitni narod ne pomeni in ne bo hotel poznati takega kralja in take vlade, ki je vsa ta leta podpirala Mihailoviča, Nedića, Rupnika, izdajalce, zločince in hlapce okupatorja... Taka vlada in tak kralj so se že sami izločili iz narodne skupnosti.«

Prav je, da je prepovedan vstop na naše ozemlje kralju Petru (to je bilo sklenjeno na zasedanju AVNOJ-a) in vsej njegovi izdajalski, bojazljivi, stremljivi kliki...

Tako takrat. Danes sta se NKOJ in AVNOJ skrila v luknjo. Rdeči tolovaji so kar čez noč postali »vojaki kralja Petra«. Kar čez noč so se pojavile na ramah višjih tolovajskih poglavarjev jugoslovanske epotele — za njih je še niso mogli dobiti. Po novi odredbi morajo »tovariši« funkcionarje v tolpah vikati. Usmrčen je vsak, kdor bi se drznil zabavljati čez Njegovo Veličanstvo kralja Petra ali vlado Njegovega Velčanstva.

Tako je odredil glavni odbor komunistične partije (stranke) in ni imel pri tem nobenih težav. Saj tisti gospodje in dame znajo na pamet vse, kar so kdaj povedali njihovi preroki. Vedo tudi za besede, ki jih je izrekel na VII. kongresu Komunistične internacionale njen generalni tajnik Dimitrovič: »Včasih nas dolžijo, da se oddaljamo od komunističnih načel. Kakšna neumnost! Kakšna slepot! Mi bi ne bili marksistični in leninistični revolucionarji, niti učenci Marxa, Engelsa, Lenina in Stalina, če bi ne bili zmogli popolnoma spreminiti svojih taktik in načina delovanja (niti če ne bi znali lagati, kakor eropljan letiti), kakor nam to narekujejo okoliščine. Toda vsi ovinki in vse valovanje naše taktike vodijo proti enemu smelnemu cilju: svetovni revoluciji.«

Težava je bila pri nižjih komunistih, ki te modrosti še ne vedo. Nekateri so se dejansko uprli tej novi »reakcionarni« smeri partije, drugi pa so mislili, da je komunistem dokončno pogorelo in so hoteli postati iskreni monarhisti, zlasti še, ker so tako odločili »ta višji«. Ti bodo že vedeli, kako je prav!

Komunistični kolovodje so prišli v škripce. Začeli so pošiljati okrožnice, iz katerih naj bi vse rdeče tolpe zvedele, da je navdušenje za kralja le prevara. Ena takih okrožnic »je prišla tudi v nepravne roke. Poslal jo je podrejen funkcionarjem sekretar SKOJ-a (saveza komunistične omladine Jugoslavije) XVII. tolovajske »divizije«. V okrožnici svetuje, naj pokliče brigadni biroji Zveze kom. mladine na pomoč partijske funkcije, da bodo mladim komunistom pravilno razložili, kako je s to zamotano zadevo. »ker se pojavljajo nekakšna nepravilna mnenja glede NOV in pa kralja, za katerega se je že narod odločil, da ga ne potrebuje. O njegovi usodi bomo le mi sami odločali.« (To dobesedno.)

Kako komunisti odločajo o usodi kraljev, je znano vsakomur. Ruski car Nikolaj II. se je odpovedal prestolu. Več mesecev je bil jetnik in novih oblastnikov ni ovrnil pri njihovi vladi. Toda komunisti so ga umorili z vso družino vred.

Vse to komunističnih agitatorjev, ki jim je postalo pretvarjanje jed in laž pijača, nič ne moti, da ne bi žgoleti o »nerazdružnem prijateljstvu med kraljem Petrom in Titom, ki da je celo kraljev stric. Utegne se zgoditi, da bodo začeli na svojih mitingih celo kazati kakega mladeniča, češ, da je to kralj Peter.

Komunisti so danes pri nas že tako na tleh, da so pripravljene postati mečenosti kralja Petra, postati »magari« »belogardisti« — samo, da bi je izvozili. Toda vse to je pri njih laž in eleparija. Komunist ostane komunist, pa naj obleče frak ali talar. Komunist ostane sovražnik našega naroda, naj se že imenuje komunist ali vojak kralja Petra.

Tega sovražnika bomo pobijali, četudi bi se njegovi voditelji oblekli v majne plašče, njegovi vojaki pa v ministrantovske obleke še hudit rad z repom zvoni, če more s tem koga preslepariti.

Goriški Slovinci niso komunisti!

»Goriški list«, glasilo goriških Slovencev, dne 14. t. m. prinaša daljši članek z naslovom »Program in dejstva, kjer z vso odkritostjo naglašajo, da krivico dela goriškim Slovincem, kdor jim očita, da so komunisti. So ljudje, ki kaj takega radi očita Goričanom, da bi lahko nad njimi strosili svojo jezo in nevoljo. Toda dejstva govore, da goriški Slovenci ni in ne more biti komunisti. Nalo nadatjuje:

»Mi Slovinci odklanjamo komunizem, ker ne more nikakor ustrezati nobenemu našim stremiljenj. Naše vere ne damo, naše neodvisnosti ne damo — prirojena nam je v duši, odneval daljne vzgoje. Ako se je v našem ljudstvu tu pa tam pojavilo razpoloženje, ki bi dalo oklepati na nasprotno, je treba temu iskati vzroka drugje — v hrepenenju po pravici, v odporu proti nepravilnosti. V tem ni komunizma.

Rekli bi lahko celo, da niti v vojni naših v gozdovih ni komunizma. Komunizem je v razpoložitvah, ki so se poslužili vsakega — poudarjamo — vsakega sredstva, da pridobijo in koncentrirajo naše ljudstvo in vsu zaprejo vsako pot nazaj. Komunizem pa je vsem neznan. Poznajmo ga le sami, ki z najgroznejšim cinizmom življejo naše ljudstvo krvoločnemu maliku Stalinu — toda ti so za naš narod bastardi, ako so Slovinci, brezsvetneži, ako so tuji. Njihov najhujši zločin niso opustošenja in niti morčve, najstrašnejše njihovo dejanje je zustrupljanje narodne duše, je varanje tega ljudstva, ki bi v smrti teh internacionalnih lopovov moralo tabeličiti največje razočaranje, v porazu pa grenko usodo sokrivcev.

V slovenskem narodu ni komunizma, niti v tistih slojih, ki so naraven sedež teh usodnih idej. Zato nam je naziv »komunistični žiliter«, ki jo zavračamo z vso silo naše duše. Slovinci smo eno in komunisti so drugo. Ako je kdo slovenskega rodu med komunisti, se nas ni več Slovencev. Dovolj je naš narod pretrpel zaradi komunizma, dovolj so rane, ki še krvavijo in bodo še krvavele — dovolj je, kar nam zadaje komunizem sam!

Ko bo našemu narodu dana možnost dostojnega in pravičnega narodnega življenja, ko bo med nami zopet vzplapolala bakla naše narodne kulture, bo komunizem moral izginiti iz teh krajev, ker ne spada med nas. Zato smo v programu dejali, da zahtevamo svoje pravice — to je edino orožje, ki bo strlo sleherni pojav internacionalističnega tolovajstva v naši deželi! Slovinci ni komunist in komunist ni Slovenec!

Broz-Tito je izgubil hlače

V nemških listih beremo, da so na Dunaju priredili nenavadno čudno razstavo: V okviru razstave »Bojišče na jugovzhodu« je razstavljenega mnogo raznega blaga, ki izvira iz bojev zoper komunistične tolovaje na Balkanu. Med drugim so tamkaj razstavljeni tudi rdeči hlače z vso drugo maršalsko uniformo, ki jo je imel razbojniški »maršale« bivši kaznjeneec Broz-Tito. To paradno uniformo so zaplenili Nemci takrat, ko so zajeli »glavni štab« teh razbojniških tolp na Hrvaškem. Kakor znano, je takrat padlo nad 10.000 tolovajev pod nemškim orožjem. Broz-Tito pa se je srečno rešil, ker ima urne pete. Poleg teh Brozovih maršalskih hlač je tamkaj razstavljen še nekaj druge obleke njegovih podložnih. Ta obleka pa je sila slaba in oguljena. Kajnada so vso to šaro, preden so jo dali na razstavo, temeljito očistili, ker uši ne spadajo na razstavo.

Iz bojev zoper komuniste

Družbe in narod je mogoče rešiti le tako, da tudi kapital krene na nova pota.

Slovensko narodno stražo so ustanovili v Ve-haršah, ki ležijo 866 m nad Idrijo.

Slovenski kmet ne bo nikdar klonil, ker ne bo nikoli pozabil 30.000 slovenskih grobov, ki jih je povzročil komunizem.

Pri Selu-Sumberku je prišlo do hujše borbe, v kateri so komunisti izgubili 41 mrtvih, katere so domobranci pokopali.

Domobranci bataljon je prepodil boljševike iz Hrušice in Gaberja na Dolenjskem. Komunisti so imeli na begu občutne izgube.

V Novi vasi je večja komunistična topla, tam vsak dan slovesno izbožajo komunistično zastavo in ji izkazujejo čast.

Za domovino je padel 23-letni Kravos Slanko, doma iz Skrilj, član goriške narodne straže. Slava njegovemu spominu!

Na cesti Trbišče—St. Rupert komunisti s svo vmeno rujejo iz zemlje kilometrske kamne.

Komunisti so zadnji čas izgnali Marijo Černe iz Sedinje vasi, Jožeta Smrke z družino in Antona Springerja z družino. — Komunisti v Novem mestu pa se svobodno kočajo po svojih sedemdesetih etnovanjih.

Nemške čete v Bosni so ob nekem očiščevalnem podvigu razbile večjo tolovajsko skupino; uspeh: nad 200 mrtvih boljševikov.

Komunisti so izropali in odpeljali župnika Zupanca Andreja od Sv. Križa pri Kostanjevici.

Poraz tolovajev na peleponeškem polotoku.

Neka nemška lovka divizija je v teh dneh v Grčiji po večerinih pohodih nenadoma napadla oskrbovalno središče komunističnih tol-p v vzhodnem delu peleponeškega polotoka ter ga uničila. Nemške čete so pri tem zajele velike količine živilskih potrebščin, pogonskega goriva ter orožja vseh vrst. Nadalje je bila zaplenjena neka tiskarna ter popolnoma urejena telefonska centrala. Ob priliki tega podviga je razen tega potopilo letalstvo več čolnov, s katerimi so skušali zbežati tolovaji.

Kdo rešuje Bosno.

Hrvatsko časopisje poroča, da se je hrva-tskim oblastem v Ogulinu predal neki Miloš Stipanović. Prisilni mobiliziranec Stipanović je moral prebiti več dni v 1. udarni brigadi. Oblastem je izpovedal, da sestavljajo to bri-gado skoraj izključno Badoljevci. Tudi oficirji so vsi Savojski. Popolnoma razumemo pošteno bosansko prebivalstvo, ki se z orožjem v roki otepa savojsko-komunistične svobode. Razu-memo ga tembolj, ker smo savojske »svobode« predobro občutili na lastni koži in na svojem lastnem narodnem telesu.

Nadaljevanje s 4. strani.

Ljubljanski zidarski delavce Franc Nachtigal. — Tovarni avto je trčil ob ljubljanski tramvaj; pri tem si je zlomil levo nogo v smartnem ob Savi stanujoči delavec 19-letni Milan Pajsar.

d Za upravitelja postojnske mestne občine je bil imenovan Richard Schöberl.

d 26 milijonov ljudi je prepeljal lani ljubljanski tramvaj.

d Nesreča ne počiva. Ljubljanske: V Adamič-Lundrovi ulici stanujoči petletni Mitja Race je bil povožen od tramvaja. Dobil je poškodbe na glavi.

— Druga tramvajska nesreča se je primerila na Poljanski cesti, ko je tramvaj povozil petletnega Blaža Miheličiča, ki je dobil poškodbe na glavi in po nogah. — V Topolu pri Begunjah na Notranjskem rojeni posestnikov sin, 23-letni Ivan Petrič je padel s koleasa na Tržaški cesti in se poškodoval po glavi. — Andrej Poniž, 14-letni dijak si je pri padcu s koleasa zlomil levo nogo. — Peter Cermelj, 67-letni nočni čuvaj v Zalogu si je pri padcu poškodoval desna rebra. — Dezi Trudnova, 17-letna dijakinja se je pri padcu s koleasa potol-čila po nogah in rokah.

d Goriške nesreče. S češnje je padel 73-letni Albert Novak, doma iz Solkana; pri tem si je zlomil hrbtenico. Sedaj leži v goriški bolnišnici v nevarnem stanju. — V Prelesju, ki spada pod ob-čino Salono ob Soči, so tri ženske delale na polju. Ena izmed njih je z motiko zadela ob topovski tztrelek, ki se je razletel in vse tri občutno ranil.

Zdravilo za pijance

Pri nas res nimamo nobenih zavodov, v katerih bi zdravili pijansko bolezen. Bila pa bi taka bolnišnica za marsikoga tudi med nami nujno potrebna. Drugod po Evropi imajo po-vsod zavode, v katerih zdravijo take ljudi, ki eo se v svojo nesrečo bili udali pijancevanju ter si sami ne morejo več pomagati, ker ni-majo več dovolj močne volje. Taki zavodi so kajpada moderni.

Kakor pa beremo, so na primer na Dunaju že pred 100 leti imeli zavod, ki je pijance zdravil na poseben način, ki sicer ni bil ravno moderen, bil pa je kar se da učinkovit. Leta 1847 je v dunajski hiralnici deloval zdravnik dr. Jurie, ki je ozdravil dva hiralca, katere sta bila velika pijanca. V zdravniškem vestniku dunajskih zdravnikov iz leta 1847 beremo namreč tale recept:

Ko se je eden izmed teh dveh hiralcev — bil je že 70 let star — nekega dne hudo napil, je obležal zunaj na cesti. Tamkaj ga je našla policijska patrolja ter ga privedla nazaj v hi-ralnico. Tukaj so ga brž poslali v kazensko bolnišnico, kjer so ga celih 14 dni imeli. V ta oddelek je smel stopiti le zavodov zdravnik, pa nihče drugi. Oddelek je nadzorovala po-sebno vestna strežnica. Tamkaj zaprti stari pi-janec celih 14 dni ni dobil nobene druge hrane in nobene druge pijače, kakor le tisto, ki mu jo je dajala strežnica po zdravnikovem re-ceptu: V vsak kozarec vode ali pa tudi vina, v vsak grizljaj kruha ali juhe ali mesa ali pri-kuhe so prillili nekaj žganja najslabše vrste, tako imenovanega »geruša«. Celo mleko, ki ga je ta »bolnik« dobival, je imelo geruš za do-datek. Niti zdravil, ki so mu jih dajali, niso dali brez tega dodatka. Tudi posteljino in njegovo spodnjo obleko so zmočili z gerušem, da je na vsi moč dišalo po slabem žganju.

Kaj pa je stari pijanec rekel na vse to? Prvi dan se je glasno smejal ter je z največjo slastjo popil in pojedel vse, kar so mu dali, češ da je zdaj mnogo boljše kakor navadno. Drugi dan se mu je začelo že gubiti, kar so mu dali. Vendar je tudi zdaj vse použil, ker je bil lačen in žejen. Tretji dan je bilo že precej hudo. Možakarju se je začelo dvigati, ko je kak kosček nesel v usta ali požirek pi-jače k ustom. Nazadnje je začel na vsi moč bljuvati, kadar je kaj zavžil. Tako je nekaj časa rajši bil lačen in žejen kakor da bi užival tako jed ali tako pijačo. Pa lakota ali žeja ga je nazadnje prisilila, da je spet kaj zaužil, in spet je bljuval. To je trajalo celih 14 dni. Mož je večkrat mislil, da bo znorel. Začel je pro-siti, na kolena se je vrgel in prosil, naj ga re-šijo takega zdravljenja ter je obljubljal, da nikdar več ne bo pijan. Toda zdravnik je strežnici velel, da ne sme popustiti. Ubogi strežnici se je možakar sicer smilil, toda mo-rala je ostati trda.

Ko je minilo 14 dni, so moža izpustili. Bil je močno shujšan in upadel. Ampak bil je tudi ozdravljen. Vse svoje življenje ni nikdar več poskusil niti kapljice žganja, niti vina ni več mogel piti. Kadar pa je zaduhal žganje, se mu je začelo kar dvigati. Tako je dr. Jurie potem ozdravil tudi drugega pijanca iz zavoda.

Dr. Jurie pa je to popisal šele več deset let po smrti prvega ozdravljenca. Od tistega časa so potem drugi zdravniki tudi začeli take zdra-viti ter so celo do leta 1880 tako zdravili — kajpada v veliko žalost prizadetih pijancev. Le škoda, da dandanes ne znajo več tako zdraviti!

PRAVNI NASVETI

Kovine pod zaporo. Poprainska uprava v Ljubljani je odredila, da se kovine vseh vrst in kovinski izdelki stavlajo pod zaporo na raz-polago Šefu pokrajinske uprave. Imetniki kovin so dolžni prijaviti kovine in kovinske izdelke, v kolikor jih prodajajo, do 5. vsakega meseca po stanju s koncem prejšnjega meseca. Ti last-niki kovin morajo voditi tudi knjigo o prejemu in oddaji blaga, v katero so dolžni vpisati vse izpremembe in jo staviti vsak čas na vpogled uradnim organom. Kovine, ki so zavezano pri-javi, se smejo prodati ali prepeljati na drugo mesto samo s kovinsko nakaznico, ki jo izda Pokrajinski gospodarski svet po razdelilnem načrtu, ki ga odobri trgovski oddelek Šefa pokrajinske uprave.

Imovina občin, ki so zasedene po upornikih. Vsi zasebniki, ki imajo kakšno dobroimetje (denar ali drugo imovino) tistih občin ali nji-bovih preskrbovalnih uradov, ki so bile ali so še zasedene po upornikih, jo morajo do 10. ju-lija t. l. prijaviti upravnemu oddelku Šefa po-krajinske uprave v Ljubljani. Vsako razpola-ganje s temi dobroimetji je brez dovoljenja Šefa pokrajinske uprave prepovedano. Kdor bi kljub tej prepovedi onemogočil tako razpola-ganje ali kdor bi opustil prijavo takega dobro-imetja, bo kaznovan in je tudi materialno od-govoren, ako bi denar, oziroma dobroimetje prišlo v roke neupravičencem.

Spor zaradi zemlje. M. S. O. Sosed vam sili čez mejo in vam je otresel sadno drevje in polomil veje sadnega drevja na zemljišču, ki ga vi s svojimi predniki že od nekdaj uživate. Ko ste ga zaradi tega klical na sodišče, je izjavil, da ničesar ne zahteva na vašem zem-ljišču. Ko ste pa dali na tem svetu pokositi travo, vam je sosed to prepovedal, češ, da je njegovo. Vprašate, kaj vam je storiti. — Iz va-šega pripovedovanja sklepamo, da gre za mejni spor. Če je temu tako in se s sosedom ne morete sporazumeti, pojdite na sodišče in prosite, da se meja med vašim in sosedovim zemljiščem obnovi, odnosno na novo določi. Sodišče bo po zaslišanju sosedu nato na licu mesta rešilo spor in določilo mejo, ki se je bosta morala oba mejaša držati.

Popravilo pohoštva. J. O. E. Mizarju ste dali popraviti in prepleškati pohoštvo. Za pla-čilo ste se v naprej dogovorili. Mizar pa je pohoštvo popravil zelo slabo, tako da ga ne morete rabiti. Zato mu niste vsega dogovorje-nega plačila poravnali. Sedaj vam grozi s tožbo. Kaj bi storili, da ne bi imeli preveč sitnosti in stroškov. — Svetujemo vam, da pokličete stro-kovnjaka, ki bo presodil, ali je pohoštvo res nestrokovnjaško popravljeno in prepleškano. Ako bo ta to potrdil, smete zahtevati poprav-o in dopolnitev tega, kar pri pohoštvi manjka. V to svrhu morate dati mizarju primeren rok. Lahko bi tudi zahtevali primerno znižanje pla-čila. Na vsak način bo za oba cenejše, ako se pomenita tako, da vam mizar nedostanke po-pravi, vi mu pa plačate dogovorjeno plačilo, kakor pa, da bi se spuščala v drago pravdo.

Bolan ubožec. C. Z. Tudi za zdravljenje ubožnih je preskrbljeno. Prosite pri občini za ubožno spričevalo, nakar se obrnite do doma-čega občinskega ali okrožnega zdravnika, ki vam bo na vašo prošnjo dal zdravniško pomoč. Če bo potrebno, vas bo poslal v bolnišnico.

Resem gora in močne ljubezni je nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«

J. K. Heer: »Berninski kralj«

Lepota gora, ledenikov in skrivnostne stene, kamor zlepa ni zašla človeška noga, vse to diha iz te knjige. V okviru krasne prirode postavi pisatelj zgodbo globoke ljubezni. Življenje s trdo roko posega vanjo samo takrat, ko bi človek pričakoval, da trdo preskušana člo-veka držita srečo že v roki. Žrtve nakladata na žrtve in takrat, ko Marko Paltram — berninski kralj — umira, pride k njemu žena, za katero je prinesel plamen z vrha Bernine — svojo mrtvo hčerko Landolo. Marko Paltram, skrivnostni lovec je umrl ob svoji ljubezni Cilgiji Premont, ki je v življenju ni mogel doseči.

KNJIGO BOSTE BRALI Z UZITKOM!

45

Skrbela sta sama, kakor da bi bil član njihove družine. Angel me nikdar ni zapustil. Ljubca, potrpežljiva, ljubljiva, skrbna in neutrudljiva deklara se je popolnoma posvetila meni, neznanemu revežu; kajti dobra človeka sta živel v tem prepičanju in jaz sem jih pustil v njem.

Minilo je sedem mesecev, preden sem odravel. Kakor hitro sem bil dovolj krepak, da bi se odpravil na pot, sem sklenil oditi v Dublin, ki je bil oddaljen le nekaj milj. Gostitelja nikakor nista hotela, da bi potoval sam. Oče je naročil hčerki, naj me spremlja z vrečko živil, ki sta mi jih podarila. Dala sta mi tudi obleko. Še vedno sta živel v prepičanju, da sem ubog mornar, ki je padel razbojnikom v roke. Srečno sva dospela v Dublin...

Mesec dni pozneje sem se vrnil v London in takoj odhitel k ljubljeni svoji zgodbi materi. Objel sem jo, jo poljubil in ji veselo dejal:

»Mamica, zdaj boste brez dvoma veseli. Dobro novico imam za vas.«

Odprl sem zopet vrata in dejal:

»Predstavljam vam svojo življenjsko tovarilnico.«

Bila je moja žena — uboga hčerka dobrega drvjarja, ki mi je rešil življenje; uboga deklica, ki je stregla revnemu neznanu in jokala, ko je mislila, da je umrl. Bila je sicer revna, a je imela bogato srce. Zdelo se mi je, da je angel, ki mi ga je poslal božja Previdnost, da bom mirno umrl v njenem objemu, kakor je želela moja mati.

Robinson poljedelec.

Bog odloči vsakemu človeku na zemlji eno ali več nalog. Ko jih je končal, ga pokliče k sebi in zahteva od njega obračun o talentih, ki jih je dobil. Blagor tistemu, ki posluša Gospodov glas, ki mu govori v srcu in se ne preda lastni muhavosti, sebičnosti ali zenskimi koristim! Tak glas je prav lahko razločiti, ker ni nikdar zehačn nagov, ampak želja, da bi delali dobro bližnjemu. Razloga te težnje pogostokrat ni mogoče domnети, a jo moramo ljubiti temu občudovati. Tako je na primer o poirtvovalnosti, ki presega razum, a jo ta mora priznati kot nekaj nadzve vzvišene.

Tako je moja dobra druga mamica zaspala v Gospodu, ko je dospela svoji nameni, da me je videla v skrbnem varstvu ljubce ženiце, ki sem jo tudi jaz ljubil z vso iskrenostjo. Starkina naloga je bila dovršena. Kako tolažila je vera, ki nam daje gotovost, da nas naši dragi, ki so nas ljubili, na zemlji, ljubijo še vedno, da so nam blizu in da bdijo nad nami!

Ostal sem sam z ljubljeno ženiico, ki je vedno dobra kot angel. Kljub temu pa nikakor nisem bil zadovoljen s tem mirnim in vedno enakim življenjem.

Pregovor pravi: Navada je železna srjaca. In vendar sem imel že nad šestdeset let! Pet in trideset let sem preživel v nesrečah, nevarnostih, pomikanju in raznovrstnih težavah. Zdal pa sem bil premožen, imel sem dom in ženo, ki me je kar obojevala... In vendar me je mučil noč in dan — posebno ponoči, ko nisem mogel spati — spomin na pretekle dogodivščine in želja, da bi še doživljal novih. Posebno goreče sem želel vrniti se na svoj otok, da bi videl, kaj se tam godi. Rad bi odvedel tja tudi svojo tovarilnico, da bi ji pokazal kraj, kjer sem doživel vse to, kar sem ji pripovedoval in kar je ona poslušala s tolikim zanimanjem, kot Desdemona Otelovo pripovedovanje. Toda če sem se kdaj dotaknil tega, mi je hitela zatrtjevali. Rada ti verjamem. Vendar pa me niti malo ne mikla, da bi odšla tja, če mi izrecno tega ne veliš. V tem primeru pa sem pripravljena storiti zate vse, kar hočeš, dragi moj Robinson.

Preveč sem jo ljubil in preveč spoštoval njeno osebnost, da bi mogel zahtevati od nje nekaj, česar bi ne mogla storiti z veseljem.

Moja domisljija pa je bila neprestano na delu. Vedno sem sanjal. Zdelo se mi je, da sem se skrital na otoku in da sta mi prišla naproti španec ter Petkov oče. (Ubogi Petek! Bog ve, kako je končal...) Govoril sem s njima in onadva sta mi pripovedovala. Nisem spal in vendar sem sanjal, mrzlično sanjal. Neko noč pa sem zares sanjal, da sem prišel na otok in sta mi španec ter Petkov oče pripovedovala o lopovščinah, ki so jih zagrešili trije mornarji, ki sem jih pustil tam. Zdel se mi je, da sem bil v tem prebudil. Tudi žena se je zbudila in me vso prepičena vprašala, kaj mi je. Povedal sem ji, kaj se mi je sanjalo, ona pa mi je dejala:

»Poslušaj, Robinson. Dobro veš, da že vsa leta poznam tvoje najbolj skrite misli. Čeprav mi v svoji velikodušni ljubezni skrivaj svoje hrepenenja in mi ne govoriš več o tem, da se ti toži po prejšnjem življenju, ker me nočeš žaliti, vem, da neprestano misliš nanj. Nešteto krat sem že opazila, kako se spominjaš. Brez dvoma si tedaj tam dobi med svojimi prijatelji... Vem, da trpiš, dragi moj Robinson. Če bi bila vsaj nekoliko bolj zdrava, bi ti rekla brez obotavljanja: Pojdaj! Toda saj veš, kako je s mano. Tudi če bi potovanje bilo srečno, bi se prenesla tamkajšnjega podnebja. Če bi privolila, bi te čez nekaj mesecev zvela nesreča, ki bi ti povzročila veliko žalost, kajti dobro vem, da me ljubiš z vso iskrenostjo. Zato pa ti predlagam, da odpotuješ sem, jaz pa ostaneš tukaj in bom čez nekaj dni povratek. Izvrši to, kar misliš, da ti je navdihnil Bog. On, ki ti je dal to navdihljenje, me bo potolažil ter me poplačal za vdanost v njegovo voljo, s tem, da mi bo čez nekaj mesecev vrnil ljubljeno soprogo.«

Zahvalil sem se ji za ta nov dokaz nesebične ljubezni. Solze so me pokile in kmalu sem zopet zaspal.

Uboga družico je razjedala neizprosnost bolezenske jatkice. Bila je kot svetleč visoke in vitke postave, rož-

natega obzara, modrih oči, gestih temsoplavih las. Ni bila samo lepa, ampak tudi popolnoma zdrava. Ne vem, če je bil vzrok londonsko podnebje ali sprejemni način življenja, začela je vidno veneti in htrati. Ves čas si je domisljala, da je bolezen le brezpomembna in da bo kmalu ozdravela.

Ko sem gledal njen upadli obraz in tako značilno rdečico na njenih licih, nikakor nisem mogel sprejeti njenega predloga. Odločil sem se raje na to, da jo odvedem iz Londona na boljši in čistejši zrak. Saj je že sama tako zelo želela oditi na deželo.

Še tisto jutro sem ji dejal:

»Veš kaj, Lizika? Sklenil sem, da bom postal poljedelec. Kupil si bom posestvo in odšla bova na deželo, kjer boš na svemem in zdravem zraku zopet vzcvetela.«

V odgovor mi je planila okrog vratu in me poljubila. Revica je bila tako ginjena, da se mi je komaj mogla zahvaliti.

Posrečilo se mi je kupiti posestvo v zelo ljubkem kraju, z majhno, lično hišico na gričku, odkoder je bil krasen razgled na doline, griče in gore, pokrite s snegom, za katerimi je zahajalo sonce. Kako lepi sončni zahodi, kako krasen razgled!

Ker nisem videl več morja in la-dij, se je nekoliko umirilo moje hrepenenje po potovanjih. Kakor na otoku sem se tudi tu lotil poljskega dela in preživel cele dneve med plugi, lopatami, vozovi, volji, konji, kravami, telčki, ovci in kozami. Nikdar se še nisem počutil tako dobro, čeprav sem bil vedno zdrav. Prepričal sem se, da je najbolj zdrav življenje na deželi, ker je najbolj v skladu s naravo. Tedaj sem spoznal, kako prav je imel oče, ko mi je večkrat to ponavljal in kako prav so imeli stari pisatelji, ki so to življenje povelicevali.

Moja ženka pa je bila nadzve srečna in njeno zdravje se je obrnilo znatno na bolje, tako da se mi ni bilo treba več bati zanj. Bila je skrbna gospodinja. Ves dan je bila zaposlena v kuhinji in sobi, na dvorišču in v kurniku, med cveticami in zelenjavo. Bila je duša najinega doma, njegovo življenje in veselje. Njena marljivost je bila neiztrpna in njena dobra volja nespremenljiva.

Toda usojeno nam je, ali bolje, volja božja je, da na tem svetu ne smemo biti stalno srečni, da se ne navežemo preveč na življenje in tudi zato, da si s trpljenjem pridobimo za-služenje. Toda nesreča, ki je zadela mene, je bila preveč buična. Še se niso posušile solze in jokaj bom do smrti. Ona... A poslušajte, poslušajte!

Moja ljubljena ženka je skoraj popolnoma okrevala, kakor sem se povedal. Vendar pa je od tesa do tesa le še nekoliko bolehal, posebno na živcih. Včasih mi je dejala:

»Robinson, ti si zares srečen človek, vedno si zdrav kot riba!«

Nikar ne trdi tega, draga. Vsak človek mora trpeti na tem svetu prej ali slej. Najpogostejši kazi so ravno večje ali manjše bolezni. Nehalno ljudje so pogostokrat bolni, a le po-

malem. Dobri Bog se zadovolji s tem in jih pusti živeti. Kdor pa ni nikdar bolan, ima vedno večji račun, ki ga bo moral poravnati in nekoga dne bo Gospodar zahteval obračun, ki ga re-vež ne bo smogel, to se pravi, da bo njegova prva bolezen obenem tudi zadnja.

Ona pa je z žalostnim nasmeškom odhimala z lepo glavico in hotela reči, da je ne morem prevarati.

Toda zgodilo se je, da sem hudo zbolel za malarijo, ki bi me bila skoraj pokopala. Če da tega ni prišlo, gre vsa zasluga edino le moji dragi družici, ki mi je ob tej bolezni znova pokazala svojo čudovito ljubezen in poirtvovalnost. Toda medtem ko se je meni vračalo zdravje, je ona... Zdel se je preveč mučila, ko tri mesece skoraj ni zapustila moje postelje, niti ponoči, niti podnevi. Njena stara bolezen se je zopet pojavila in jo znova začela razjedati. Po petih mesecih je ostala od nje samo še senca. Moj dobri angel me je zapustil in odletel v nebesa.

Nisem se mogel uotočiti. Edina olajšava v moji neizmerni boli je bila misel, da sem že star in da ne bom več dolgo živel. Verujem, da onkraj groba...

Zdi se mi potrebno, da nekaj pripomnim. Poročil sem se s namencem, da bi ob smrti imel ob sebi nekoga, ki bi me ljubil. Zdal pa se je zgodilo ravno nasprotno. Kako pogostokrat Bog prokriža človekove račune! Naj se zgodi njegova volja!

Zopet na morju.

Ko sem izgubil dobrega angela, sem se čutil še bolj samega in zapuščenega kot prej. Zapustil sem hišico, kjer me je vse spominjalo na ljubljeno družico. Iskal sem jo povsod in jo klical... a zaman. Ni se več oglašala na moje klice...

Vrnil sem se v London. Toda tudi tukaj me je spominjala nanjo hiša, ulica, trgovina, cerkev, vse... Ni je bilo več!

Okrog mene so bili ljudje, ki so skrbili samo za svoje posle, nekežni za vsakdanji kruh, drugi za dobiček, nekateri za slavo, drugi za bogatstvo, drugi za zadovoljstvo svojih nizkotnih pohljen. Kako nespretna in brez smisla, da celo sramotno se mi je zdelo to življenje, to pehanje za minljivimi zemskimi dobrinami... Ob pogledu na tako življenje se mi je zdelo moje življenje na otoku zares blaženo, ker sem delal samo po potrebi, sejal samo toliko žita, kolikor sem ga potreboval, redil samo toliko koz, kolikor jih je bilo treba za moje skromno prehrano. Prav temu skromnemu in zmemnemu življenju dolgujem svoje zdravje, ki sem si ga ohranil tudi če v starosti. Temu sistemu in neopkvajenemu življenju dolgujem tudi to, da sem ohranil do zdaj bister in vesel značaj.

Sicer pa, čemu neki sem bil v Londonu? Te prisilno brezdelje bi nikakor ni bilo po godi. Bi sem navedel vsaj nekaj stvari z mislijo na vsakdanje dolžnosti. Bil sem van dan zaprosen in zvečer sem lagel v posteljo sicer utrujen, a zadovoljen, da dan zame ni prešel brez koristi. Zato se nikakor nisem mogel privaditi temu življenju starega upokošenca, da bi vsajaj zjutraj alabe volje, ker nisem vedel, kaj naj počnem, da bi se vse dan sprejhal po ulicah brez dela, da bi sedel k mizi brez dela in a avestio, da nisem mogel delati svojega kruha, da bi zvečer lagel v posteljo navdušen od brezdelja in brezsmiselnega življenja. Moja duša se je temu upirala.

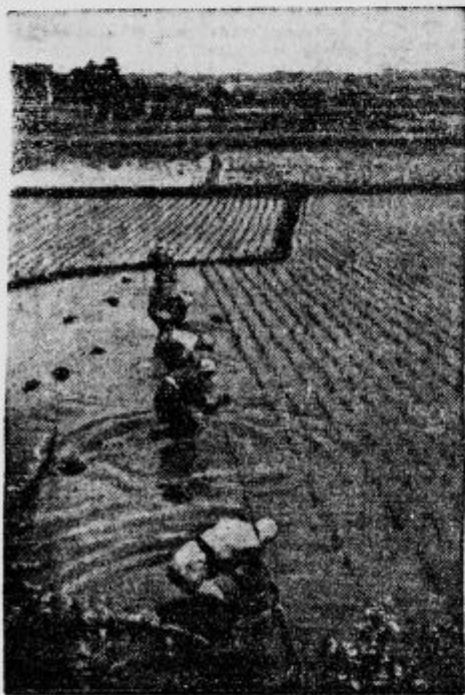
(Dalje prihodnjič)

»Kupujemo stare vreče!«

Vreč premalo,
riža preveč!

Dokler je kake stvari na pretek, jo ne cenimo. Ko pa je začne primanjkovati, njena veljavo zraste. Taki smo pač ljudje. Tako ravnamo z vsako stvarjo, od božjega daru, ki se kruh imenuje, in vinske božje kepljice do kozarca vode.

Kdo se je včasih menil za vreče in vrečevino, ko je tega blaga bilo povsod dosti. Ko je stara vreča doslužila in se raztrgala, so jo porabili za predpasnike delavci, ki so imeli opraviti s takim delom, ki jim je obleko mazalo. Nazadnje so vreče razparali v cunje, s katerimi so potem ženske ribale in čistile svoje kuhinje in pode. Zdaj pa je vreča in vrečevina naenkrat postala silno imenitna stvar.

Delo na riževih poljih.

Argentina izvaža riž, uvaža pa vreče

Tako-le bremo iz Srebrne dežele ali Argentine, kjer je vsa država v skrbih, ker ni vreč. V Argentini namreč pridelujejo mnogo riža, ki ga potem izvažajo tudi v druge kraje, kar je za argentinsko državno gospodarstvo velikanske denarne važnosti. Znana stvar je, da je Argentina ena izmed tistih čezmorskih dežel, ki izvažajo največ živeža, mesa in žita. Ta dežela južne Amerike je še leta 1877 bila tako zaostala, da je morala krušno žito uvažati. Danes pa izvažajo ogromne množine živeža. Že leta 1915 je imela 24.361.960 hektarjev obdelanega polja. Od tistega časa pa se je poljska površina mnogo povečala z namakalnimi napravami, ki z njihovo pomočjo argentin. kmetovalec lahko obdelata tudi 100.000.000 hektarjev zemlje. Na njenih ogromnih pampah pa se pasejo milijoni glav govedi, ki potem njihovo zmrznjeno meso izvažajo po vsem svetu. Poleg argentinske pšenice je zdaj argentinski riž važen pridelek, ki so ga izvozili pred vojsko več milijonov ton.

Da pa je Argentina mogla svoj riž in svojo pšenico izvažati, je morala vsako leto uvažati za 5 milijonov pesov jute, vrečevine, da je potem žito lahko v vrečah razpošiljala po svetu. Vrečevino ali juto pa je Argentini dobavljala Anglija, ki je gospodar tistih dežel, kjer juto pridelujejo. To je Indija. Ker pa zdaj Anglija za vojaške potrebe potrebuje juto drugje, je kajpada v Argentini začelo primanj-

kovati vrečevine in vreč. Če pa ni vreč, ne moreš riža razpošiljati. Prišlo je tako daleč, da so začeli »črni borzijanci« tudi stare vreče zbirati, da so jih lahko potem vladi za drag denar prodajali. Argentinski listi so bili polni oglasov: »Kupujemo stare vreče po najvišji ceni!« Ta kupčija je nekaj časa dobro cvetela, dokler ni vreč docela zmanjkalo. Kaj pa zdaj? Vlada ki je hotela tako pomagati, da je namerala vreče doma izdelovati. Namesto jute, ki je najboljša vrečevina, je hotela vreče delati iz bombaževine. Če pa hoče delati bombaževino tkanine doma, moraš zato imeti tkalske stroje. Ker pa Argentina teh ni imela, jih je hotela kupiti bodisi v Ameriki ali v Angliji. Tam pa so gospodje rekli, da teh strojev ne prodajajo, ker niso neumni, da bi pustili, da bi njihovi tkalski industriji kdo konkurenco delal. Tako je Argentina ostala brez vreč, zraven pa je imela velikanske zaloge riža, ki ga ni imela nikamor dati. Svoje čase je sosednja Brazilija kavo, ki je ni mogla prodati, kratko in malo kar sežgala ali pa jo je v morje vrgla, da se je blaga iznebila in s tem tudi ceno temu blagu dvignila. Argentinci pa niso tako neumni, da bi blago, ki bo po vojski imelo svojo veliko ceno, zdaj uničevali.

Zato se je argentinska vlada odločila za drug način. Po vsej obširni državi je ukazala delati podzemna varna skladišča, silose, ki so tako urejeni, da se riž v njih ne bo pokvaril. Teh silosov je zdaj v državi že silno veliko, in ves riž, kar ga pridelajo in ga bodo še pridelali, bo v njih varno shranjen. Zdaj izvažati ga pa vključ temu ne morejo, ker brez vreč ne gre.

Juto namesto riža v Indiji

Kakor povedano, juto pridelujejo v Indiji. Kalkuta je poleg Londona in Hamburga pred vojsko bilo glavno tržišče za juto. To blago je potem šlo po vsem svetu. Juta je 1,5 m do 4,5 m visoka rastlina. Dokler je mlada in sočna, je belkaste ali rumenkaste barve. Ko pa jo sonce dobro ožge, njena barva precej potemni. Nekako tako, kakor pri nas iz lana, tako v Indiji tamkajšnji kmetje iz jute delajo predivo, iz katerega potem tovarne predejo nitke, iz nitk pa tko tkanine za vreče, pa tudi za obleke, če to zmešajo z bombaževino in volno. Juta je silno važna kmetijska in industrijska rastlina, ki je za indijskega kmetovalca velike važnosti.

Ze dolgo let si angleška vlada prizadeva, da bi v Indiji dosegla večji pridelek riža, zato pa da bi se skril pridelek jute. Riž je v Indiji prav tako doma kakor juta. Skrb angleške vlade za večji pridelek riža, pa ne temelji toliko v skrbi za potrebe ljudstva kakor mnogo bolj v tem, da bi se cene jute dvignile. Zlasti pa je to prizadevanje prišlo do veljave, ko se je začela sedanja vojna. Od leta 1941 do leta 1943 se je cena jute stalno močno menjavala, kar je vsekakor bilo res v škodo indijskemu gospodarstvu. Zato je angleška vlada spomnila letošnjega leta izdala nove ukrepe, da bi ustavila menjavanje cen. Med angleško in bengalsko vlado je bil sporazumno storjen načrt, da so letos sme povsod posejati le polovica toliko jute kakor je bilo posejane leta 1940. Da pa bi kmete pridobila za ta načrt, je obljubila, da bo juto po precej visoki ceni odkupovala. Za srednjo dobro juto bi vlada plačala kmetu po 15 rupij, kar je vsekakor precej. Zdaj pa se je zgodilo, da je cena jute začela nenavadno rasti, kar je ena posledica te uredbe. Druga posledica pa utegne biti, da se bodo kmetje polakomnili visoke odkupne cene ter bodo zdaj še tolikanj bolj sejali juto, da bi bili deležni večjih dohodkov. S tem pa bi pridelek riža bil močno ogrožen. Velika nevarnost je, da bodo visoke cene jute škodovali rižu, kar bo imelo to posledico, da bo revno indijsko prebivalstvo v prihodnje še bolj stradalo, ker ne bo imelo niti domačega riža za svojo prehrano.

Črpalno kolo, s katerim na Kitajskem dvigajo vodo na riževa polja.

Kdo bi si bil kdaj mislil, da je vrečevina tako važna reč, ko govorimo o žitu in človeški hrani! Na glavo je postavljena vsa človeška modrost, če je enkrat žakelj več vreden, kar kor ena vreča najfinejšega riža ali pšenice.

Okrog sosedov

s Nad 200 hiš so strahovalni letalci doslej že razdeljali v Splitu. Mnogo stanovanjskih hiš pa je tako poškodovanih, da ljudem ne nudijo več strehe.

s Ameriške pilote so zajeli v Modriču na bosanskem ozemlju v trenutku, ko so pristali s padali, s katerimi so skočili iz gorečih letal.

s Oddaja žetve. Hrvatski kmetje bodo morali letos oddati državi od vseh vrst žit, koruze, stročnic in krompirja določeno množino pridelka. Zemljišča so po rodovitnosti razdeljena v štiri razrede. V prvi razred spadajo področja, ki so najbolj rodovitna, v zadnjo skupino pa kraška zemlja na jugovzhodu države. Kmetje prve skupine bodo morali od vsakega orala oddati 20, v četrti skupini pa za vsak oral posejanega žita samo 5 kilogramov.

s Že osniž je bilo bombardirano od anglo-ameriških letalcev 16. junija mesto Niš. Letalci so odvrgli 200 bomb najtežjega kalibra, ki so povzročile občutno škodo in mnogo žrtev med prebivalstvom.

s Iz hrvatskega gospodarstva. Med Hrvatsko in Nemčijo bodo v kratkem prišla nova gospodarska pogajanja. Zato je zagrebška industrijska zbornica pozvala vsa v poštev prihajajoča podjetja, naj predložijo želje za bližnja pogajanja. — V skladu s splošnim povišanjem prevoznih cen so te dni na Hrvatskem povišali tudi cene za prevoz po Donavi med kraji na Hrvatskem za 100%.

s Stodinarske bankovce so zamenjali. Srbska narodna banka je te dni prenehala s svojo zamenjavo bankovcev po 100 dinarjev prve emisije. Zamenjalni rok je banka večkrat podaljšala, zadnjičkrat do 25. maja 1944. Večji del bankovcev je bil zamenjan za gotovino. Glede onih zamenjalnih potrdil, ki do sedaj še niso bila vnovčena za gotovino, je omeniti, da bo to izvršeno v kratkem, v kolikor ne gre za skrivanje bankovcev.

s Poglavnik je izdal splošno pomiloščenje za vrsto prestopkov proti določbam civilnega in vojaškega kazenskega zakonika, ki so jih zagrešili pripadniki hrvatske vojske.

s Papež je poslal mostarskemu škofu večji denarni prispevek kot svojo podporo za prizadeto prebivalstvo po letalskih napadih. Po naročilu svetega očeta je njegov denarni prispevek namenjen prav vsemu prizadetemu prebivalstvu ne glede na versko pripadnost.

V.

Tam pod Pečmi nad Pivko so se zbirali ponočni gostje. Sunkarica je držala v roki pet žepov, ki jih je odrezala kmetom na sejmu. Mejačev Stefan je nosil pod pazduho velik kos usnja, Mali Jožek je oprtal zaklanega kostruna, Mrčanova Mica je imela za pasom velik lonet slanice.

Tudi kapitan Tacman kmalu pripelje svojo tovaršijo. Grogova Mica je mogočno rožljala s srebrnim denarjem in Travnova Jera je objemala lep kos merljana.

»Dobro ste opravili. Vsi gremo v Spodnje Duplje. Pri Mokarju bomo tehtali in delili. Le ti se pripravi, Travnov Janez, da odrineš v šenčur. Splazi se kako v cerkev in potisni podobo sv. Jurja niže, da se zmaj ne bo videl po cerkvi. Napisi zgoraj izbriši in namesto sv. Jurja, nariši: »Sv. Martin«. Če imaš kaj zlata pri rokah, tudi pozlati črke in jih povečaj, da bodo pač vsakemu prišle na vid. Zdolaj v kotu pa povečaj in pobarvaj ime Geceljevo. Tvoja hči Jera naj gre s tabo.« Tako je ukazoval Tacman.

»Težka naloga, kapitan! Ali poskušal bom,« odvrne Travnov. »Dre leti mi ne boš spregledal ječe, kakor cesarica, ki sem ji iztesal na Gradiški lepo zibelko za malega Francka, pač pa boš prihranil pri Mokarjevi tehtnici moj delež.«

»Ti dobiš od vsake reči dva deleža, Janez,« odgovori Tacman, »samo da izpelješ moj načrt.«

In Tacman odrine s svojo četo. Nekaj jih je šlo čez Udni boršt, nekaj po poljskih stezah, nekaj po cesti.

Mokar je že spal, ko ga pokličejo ponočni vasovalci. Hitro napravi luč in hiti odpirat vrata. Veselil se je tudi on svojega deleža.

Rokomavši porinjejo leseno toporišče burkelj v lukajo v zidu in nalagajo na železne rogovile nakradno blago, dokler se toporišče ne prelomi. In ko se prelomi, zakliče Tacman: »Renk — renk,« to je: stot ali cent.

Mokar nasaja burklje, kapitan pa šteje v rokovnjaškem jeziku: On, dop, tron, sipe, lipe, bele, baše, kupe, grude renk.

Ko so več toporišč od burkelj polomili, so si stote porazdelili. Odsli so v temno noč, da užijejo, kar so nakradli in naropali. Le Tacman izbere nekaj spretnjših in odrine proti Naklu.

»Nocoj moramo še sv. Petru v nakelski cerkvi pobrati nekoliko prihrankov, župniku pa preskrbeti nekaj jeze. To je izrecna volja našega harambaše,« reče spotoma Tacman svojim tovarišem.

»Fundež ima premalo orodja pri sebi, samo viterhe,« reče Polonjek.

»Nič ne dene. Nakelski kovač je tako napol naš in nam da, kar hočemo. Sicer pa bomo potrebovali samo viterhe. Drugo orodje ni varno, ker je cerkev preblizu hiš,« odvrne kapitan.

Mesec je izginil na nebu in tema je zavladovala, ko Fundežkin Tomaž porine viterh skozi ključavnico stranskih cerkvenih vrat. Lahkoma odpre vrata in Tacman takoj zapazi hrastov štor, ki so vanj ljudje spuščali novce. Kakor bi mignil, odtrga železni nakov in pobere novce iz pušice. Fundež odpre tudi zakristijska vrata, Polonjek odpira predale pri omari za paramente, Mejačev Stefan pa pobira kelibe iz omare.

Kar se začne zunaj na ulicah: »Tajte so v cerkvi!«

Ponočni stražniki, Karpucelj, Črnilec in Kenda so se približali in ko zapazijo odprta vrata, začno vpiti. Ni jim prišlo na um, da bi mogoče in zaprli cerkev. Rokovnjači so postali pozorni in so jo hitro pobrisali s malim plenom čez vrtove v gozd.

Naklanci so se zbudili in se shajali na vasi. Nabrala se je velika množica, ali kelihov ni bilo več in ne rokovnjačev.

Župnik je žalosten hodil z lučjo po cerkvi in se ježil nad stražniki, ki so bili tako nerodni ali plašljivi:

»Kozjek je vendar-le poštenjak, kakor vidim,« je godrnjal sam pri sebi in izginil v župnišče.

VI.

Po Naklem je hodila straža ponoči in podnevi. Straža pa je obstajala iz kmetov in birmčev. Stražniki so postopali strogo in vsakega pohajkovalca so prijeli in odpeljali. Tudi vlačigerica Prosenka je morala iti v Kranj in komisar Pajk jo je udingal pri Poličarju za dečko. Mali Jožek je moral v ječo, odtod pa k posestniku Straniju, da je gramož kopal za cesto. Kožuho iz Strahinja je premišljeval v ječi minljivost vsakega posvetnega.

Bilo je v adventu 1844. Pri Poglavju na Pivki so se shajali fantini, zvečine vojaški beguni, kakor Mejačev, Palovčev, Galetov, Florjančkov, Pretnarjev, Mutec iz Gecelnice in Rantov z Okroglega. Vodja

jim je bil Kozjek, ki mu ni bila všeč nova straža.

»Kaj bomo res trpeli, da bo ta straža hodila po vasi, kakor bi bili vsi Naklanci največji roparji? Srečnost, fantje, in udarimo po birmčih,« navdušuje Kozjek mlade ljudi.

»Prav ima Kozjek. Napadimo stražo,« se oglase posamezni.

»Kaj nam pa morejo? Tako jih naklestimo, da se ne bodo ti birmči nikoli več pokazali v naših vaseh. Kar je ta Pajk priromal v Kranj, ni miru in ga ne bo,« modruje vojaški invalid.

»Poglejte, tam-le gre straža,« zakliče Mutec, gledaje skozi okno. Nas je deset, onih je pa tudi deset. Ravno prav, vsak naj pograbí enega!«

»Kmete pustite,« reče Kozjek, »birmče pa le namlatite.«

Straža se približuje po stezi, napadalcí pa se razkrope okrog hišice, iskajoč vsak svoje orodje.

Kakor bi trenil, skoči Mutec iz za vogla hiše in začne izzivati:

»Kaj pa hodite, kranjski birmči, po naši vasi? Mi vas ne potrebujemo. Stražite svojega Pajka, da mu kdo črev ne zmeša, nas pa pustite pri miru!«

»V imenu postav!« zakliče eden izmed birmčev s cesarskim orlom na prsih in z rdečo kapo na glavi.

»Kaj postava, fantje, udríte!«

In začne se boj. Straža je podlegla. Z raztrgano obleko in krvavimi obrazi odidejo birmči proti Kranju, kmetje pa domov.

Kozjeka ni bilo nikoder. Izmužal se je počasi po vrtu proti Ud-nemu borštu. Gori na Pečeh je gledal poboj na Pivki in se smejal:

»Zdaj pa se ne vidimo več, Naklanci!«

Ko pa je mrak šinil na zemljo, so se že kazali po nakelski okolici možje s sabljami in puškami. Patuljirali so vsi noč. Ko pa se zdani, pripelje se sam komisar Pajk s svojim pisarjem Baskarom. Dolgi škriči vnanjevega fraka so opletali okrog tankih nog in črni cilindri je mogočno čepel na drobni glavi. Že so prihajali birmči in stražniki, vodeč sabo večerjajne krivce. Pajk stoji med durmi županove hiše in sroti s svojim kazalcem desne roke, da so ujetniki glave pobešali.

»Povežite jim roke!« zapove komisar. »Kdor se bo branil, mu povežite tudi noge in ga stisnite tako trdo, da mu bo kri brizgala izza nohtov. Vas bom že jaz naučil, kako se javna straža napada!«

Matere so prihajale in prosile, za svoje sinove:

»Našega izpuštena, gospod komisar! Naš je nedolžen!«

»Vam bom že jaz pokazal nedolžnost vaših sinov, pa tudi potuho, ki jo dajete svojim otrokom. Kaj ste kmetje kaj boljši kakor rokovnjači?« kriči komisar.

Može začno godrnjati. Pajk pa dvigne spet svoj mogočni prst in molk nastane.

»Župan, vsaj ti se kaj potegni za nas! Zakaj smo te pa volili?« se oglasi Rantovka z Okroglega.

»Mati, tiho, drugače dam že tebe zapreti,« zapreti komisar.

»Jaz ne morem nič pomagati, matere, postava je postava, župan je pa župan,« odgovarja župan Fišter.

»Čemu pa si potlej, če ne moreš nič pomagati?« zavpije Palovka.

Ali spet se vzdigne Pajkov prst in molk nastane.

»Mi nečemo straže, ker je ne potrebujemo!« zakliče Mutec v žezlezju.

»Baskar, temu možičku petina-dvajset na zadnjo plat, pa takoj!« In pristopi birmč s palico, Mutec se mora uleči na stol.

Može so začeli godrnjati.

»Ujemite Kozjeka! Ta je zape-ljal naše fantje!« zakliče Mejač med možmi.

»Dobro. Ali ste šele zdaj spoznali, da potrebno, da izdaste Kozjeka, ki je po vaši sodbi glavni krivec? Zadnji čas je, da napravimo konce tem potegavšom. Mejač, stopite semkaj!«

»Našega že ne boste topli. Jaz ne pustim,« se potegne Mejaška za svojega moža.

»Baskar, škarje sem! Mejaško naj pa precej eden do golega ostrizel,« ukazuje epet komisar.

Vaščani so se pomirili.

»Za milostno sodbo prosimo,« go-spod komisar, ker kmetje potrebujejo fantov pri delu,« se oglasi naposled oče župan.

»Tako se govori, oče župan! Vajša beseda bo že kaj izdala, ker je primerna,« reče še Pajk. »Fanti! ne odpeljite v Kranj, bom že videl, koliko je kateri vreden.«

»Župan, vsaj ti se potegni za nas!«

Fantje so odkorakali po cesti, uklenjeni na rokah, birmči so jih spremljali. Le Mutec je položil župan na legnarje in ga odpeljal proti Kranju. Palice so mu prerošale hrbet, da ga je moral zdravnik pregledati.

Matere so si brisale solze, možje pa so se oddahnili, ko je komisar izpred župnišča pognal svoje konje proti črnemu Kranju. — Celo otroci niso pozabili skrivnostnega Pajkovega prsta in županov Peterček je klical na dvorišču drugim otrokom: »Pojdimo se igrat Pajkala!«

(Dalec prihoda 11.)

»Splazi se v kako cerkev...«

Križem sveta

Švicarska mornarica.

Švica je pred tremi leti sklenila ustanoviti si lastno mornarico. Od tedaj je dobila 12 večjih parnikov, ki pa so po večini že starejši in vozijo z 8 do 10 miljami na uro. Dva parnika sta namenjena izključno prevozom Mednarodnega rdečega križa, ostalih deset služi švicarski zunanji trgovini, največ uvozu živil in surovin.

V kalečem krompirju.

je strup, ki se imenuje solanin. Zato na spomlad ni varno krmiti perutnine, četudi s kuhinjskimi krompirjevimi olupki. Je treba poprej odstraniti vse poganjke.

Slovaške lesene hiše.

Po zgledu Finske in Švedske se je na Slovaškem razvila nova industrija, ki izdeluje lesene hiše. Prvi obrat te industrije je ustanovila leta 1940. v Bratislavi ustanovljena delniška družba lesne industrije. V tem velikem obratu izdelujejo v serijah lesene hiše, mostove in stolpe. V zadnjem času izdelujejo tudi lične lesene vile. Po velikosti traja izdelovanje takih vil 4 do 8 tednov. Nova slovaška industrija dela zdaj še za domače odjemalce, v kratkem se bo pa tako razvila, da bo svoje izdelke tudi izvažala.

Lan spada med najvažnejše pridelke

Lan spada med pridelke, ki niso potrebni samo vsakdanjemu življenju, temveč tudi vojni industriji. Lan je koristen zaradi lanenega semena, iz katerega stiskajo olje, lanena slama pa daje dragocen material za izdelovanje spodnje obleke, vreč, vrvi, sukanca itd. Koristi listi pišejo, da bodo morali tamošnji kmetje pridelati toliko lanu, da bodo lahko oddali 1.200.000 lanenih stebelc za potrebe oborožene sile.

Če bi imela dve glavi

Francoski kralj Henrik VIII., ki je svojo ženo Ano Boleyn dal usmrtiti, je kmalu po krvavi smrti nesrečne žene prosil za roko lepo milansko princezino. Videl je namreč njeno sliko in se zaljubil vanjo. Odposlanstvo, ki ga je kralj poslal v Milan, je bilo slovesno sprejeto in ponudbo mogočnega kralja so sporočili princezinji v slovesni seji mestnega sveta. Princezinja ni dolgo premišljevala, marveč je odposlanstvu odgovorila v naslednjih besedah: »Zelo se čutim počaščeno s ponudbo slavnega kralja, kljub temu pa sem prisiljena, da to ponudbo odklonim, ker me telesna hiba sili, da zavrnem roko Henrika VIII.: Imam, žal, samo eno glavo! Sporočite Njegovemu Veličanstvu, da bi njegovo ponudbo z veseljem sprejela, če bi imela — dve glavi.«

Arabska modrost

Takole pravijo arabski modri: Kdor nišesar ne ve in ne ve, da nišesar ne ve, je norce. Izgibaj se ga! — Kdor nišesar ne ve in ve, da nišesar ne ve, je neumen. Pouči ga! — Kdor nekaj ve in ne ve, da nekaj ve, spi. Zbudi ga! — Kdor nekaj ve in ve, da nekaj ve, ta je modrijan. Temu moraš slediti!

Britje bo odveč

Anglež Ringer je izdelal neko mazilo, po katerem je vsako britje odveč. V mazilu ni olja niti druge tolače in odpravlja vse koeine popolnoma, ne da bi pri tem razjedalo kožo. V vodi je topljivo in se da z obrazu izmiliti z mizlo ali toplo vodo.

Čebelarstvo na jugovzhodu

Bolgarija ima okrog 600.000 rojev in pridelka na leto do 2 milijona kilogramov medu. Madžarska šteje 570.000 panjev in 65.000 čebelarjev. Pridela pa letno povprečno 400.000 kg medu. Rumunija ima 450.000 rojev, od katerih je komaj polovica dobro gojena. Slovaška je imela ob izbruhu vojne 160.000 panjev, ki so ji dali na leto 250.000 kg medu. Letni pridelek medu na Hrvaškem znaša 300.000 kg. V Srbiji cenijo število rojev na 100.000. Najbolj je razvito čebelarstvo v Baaatu.

Čebele brez žela so vzgojili

v bristolskem živalskem vrtu v Angliji. Učenjaki, ki so se s tem delom bavili, niso sicer imeli strahu pred pikom, marveč so hoteli vedeti le to, če so čebele brez žela bolj ali manj pridne kot navadne. Sedaj so take čebele vzgojili in trdijo, da so nenevarne živalice le še pridnejše. Nek hudočmašček pa jim je sporočil, da so najbrž vzgojili le trote, ki bodo po prvi pridnosti že pokazali svojo pravo naravo.

Šest let za partijo šaha

Najdaljša in najdražja dosedanja šahovska partija je trajala šest let. Eden izmed obeh igralcev je bival v Avstraliji, drugi v New Yorku. Poedine poteze sta si sporočala le s pismi, pri čemer je Američan svoja pisma pošiljal preko Evrope in Sueškega prekopa, Avstralec pa je dal prednost poti preko Tihega oceana in ameriške celine. Po petih letih je Američan predlagal, da bi igro končala z brzjavkami. Predlog je Avstralec sprejel, a igra je vendarle trajala še leto dni. Izgubil je je Američan, ki je plačal 6000 dolarjev za telegrame.

Svet nosi v glavi

V finskih Helsinkih vzbuja pozornost študent zemljepisja Wlenö Koskikainen, ker je pri nekem izpitu prevzel nalogo, da nariše zemeljsko karto po spomnu. V sedmih urah je brez vsake pomoči in tudi brez vsake druge karte izvršil to delo in sleer z veliko natančnostjo. Razen celin in poedinih dežel na njih je narisal vsa večja gorovja, otoke in reke in 500 mest je postavil natnačno tja, kamor spadajo. Mladi mož ima dobesedno ves svet v svoji glavi.

Nalivno pero pred 300 leti

V Hangu je neki učenjak odkril rokopis, ki prča, da je predhodnik nalivnega peresa mnogo starejša iznajdba, kakor mislimo običajni. V dnevniku »Dveh Holandcev«, ki sta potovala v Pariz, stoji zapisano, da sta moža srečala moškega, ki je namesto gosijih peres, ki so bila tedaj v navadi, izgotavljal srebrne pisalne naprave, s katerimi je bilo mogoče takoj pisati. Izumitelj je svoj izum ljubosumno skril pred ljudmi. Holandca poročata, da sta kupila pri tem možakarju več zlatih peres in sta mu jih plačala po 12 zlatnikov komad.

Dva očenaša na koruznem zrnu

Nekemu naredniku v Sarajevu se je nekoč posrečilo, da je napisal na koruzno zrno cel očenaš. Ko je arhivski uradnik Dragoljub Brownčič o tem slišal, se je tudi on začel vaditi v mali pisavi in se mu je končno posrečilo, da je na koruzno zrno napisal kar dva očenaša. Zrno ima površine šest kvadratnih milimetrov.

Francosko mleko v prahu

V Franciji so šele v teku sedanje vojne pričeli izdelovati mleko v prahu. Izdelek se je naglo dvignil in je lani dosegel že 700.000 kg, kar ustreza količini 8,4 milijona litrov mleka. Tudi izdelek nadomestkov za jajca je znatno narastel in je lani dosegel količino, ki ustreza 35 milijonom jajc.

Žebli iz papirja

Ni še dolgo tega, kar se je nekemu iznajditelju posrečilo, da je začel delati žeblije iz papirja. Papirno maso dene pod posebni hidravlični pritisk in jo obdeluje tako, da potem lahko oblikuje žeblije. Poskusi so dognali, da taki papirnati žebliji po trpežnosti niso nič slabši kakor železni. Pa tudi rja se jih ne prime.

Iz zgodovine vrtnic

Francoski vrtnar Jules Gravereux, ki je posvetil življenje izključno gojitvi vrtnaric, je ustvaril v svojem rožariju L'Hayles-Roses, pet kilometrov pred Porte d'Orleansom, vzorni rožni vrt Francije. Po njegovi smrti l. 1916. je vodila rožarij Gravereuxova vdova, lani pa je prevzela vrt uprava Seinske pokrajine. V tem rožnem vrtu, ki se nahaja v sredini ogromnega vrta, cvete vsako leto nad šest tisoč vrst rož. Vrtnice vseh časov in narodov so tukaj zastopane. Najdeš »rožo magov«,

ki je bila znana ljudem že v 12. stoletju pr. Kr. rožo Kaldejev iz iste dobe, pa tudi grške in rimske rože, plavo in rumeno vrtnico Arabcev, zgodovinski vrtnici iz Yorka in Lancastera, vrtnico angleške kraljice Elizabete, čajno vrtnico iz Indije, pa tudi rože modernih gojiteljev rož, ki so jih ustvarili s spretnim križanjem šele pred sto leti ali celo v novejši dobi. Skratka, na vrtu Seinske pokrajine lahko vidiš 3000 let zgodovine vrtnic. Francoska država je zdaj tam otvorila razstavo z naslovom »Vrtnica v umetnosti in kulturi« in kdor jo obišče, se vrne kakor prerojen med ljudi.

Križanka št. 24

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11					12
13		14	15			16	
17			18		19		
20	21	22					23
24			25			26	
27		28				29	30
31	32				33		34
35			36		37	38	
39		40				41	42
	43						

Vodoravne. 2. zavoj, 9. romanski spolnik, 11. obrtnik v kovinarstvu, 12. katica za svojeročno, 13. konica, 15. brez družine, 16. grška boginja, 17. postaja ob notranjski progi, 19. okrasni grm, 20. pesnitev, 22. ropot konjskih kopit, 23. kemični znak za iridij, 24. ne govori, 25. jeza, 26. mošt, ime, 27. katica za številko, 28. del sobe, 30. osebi ni zaimek, 31. morske skale, 33. vzhodni krivni verec, 35. Indijec, 36. resnica, 38. gon, 39. predlog, 40. izumrli narod, 42. staroslovaška pijača, 43. pregrinjalo.

Navpično: 1. naš jezik, 3. okrajšen veznik, 4. jadranski otok, 5. ime in priimek slovenskega pisatelja, 6. krajevni prislov, 7. kemični znak za erbij, 8. ponjava, 10. žuželka (množ.), 12. številka, 14. vinorodne rastline (2. skl.), 16. ženski glas, 18. dovolj, 19. zrelo, 21. številka, 23. mednarodni jezik, 28. jeza, 29. umetnost (latinsko), 32. glavni števnik, 34. vrsta zemlje, 36. nemška reka, 37. oblika pomočnega glagola, 40. veznik, 41. okrajšava za možko ime.

Rešitev križanke št. 23

Vodoravne: 1. Una, 4. alt, 6. okt., 9. pakt, 10. unja, 12. or, 13. orgle, 14. uk, 15. rak, 17. gaj, 18. uta, 20. Kum, 22. Ana, 24. Zirovnica, 25. kat, 27. oje, 29. Kot, 30. ilo, 32. Ate, 34. ri, 35. egida, 37. in, 38. seno, 39. Anka, 40. tla, 41. Pan, 42. isk.

Navpično: 1. upor, 2. narek, 3. ako, 5. logar, 6. oje, 7. knuta, 8. taka, 10. trg, 11. ulj, 16. knrat, 18. unija, 19. rži, 21. mol, 22. ano, 23. Lar, 25. kotel, 26. klica, 28. etika, 29. krst, 30. lga, 31. oda, 33. enak, 35. ena, 36. Ant.

Mali oglasnik

Pristojbine za male oglase se plačuje naprej.

Čevljarskega vajenca

sprejme iz dobre, pošene hiše Koščak Jože, Vidovdanska c. 1.

OGLASUJ

▼ DOMOLJUBU

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. I. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: Franco Kremžar, Journalist, časnikar. Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno«: Jože Kramarčič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 hr za celo leto, za tuzemstvo 30 hr. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04.